

Pasakos apie Bebaimį Herojų

P₁

Kad buvo trys broliai: du išmintingu ir vienas durnius. Išmintingieji naktimis eidavo, tai yra važiuodavo ing girią vogt malkų, o durnius namus dabodavo.

Vieną sykį išmintingieji broliai parsiskubino labai anksti iš miško be malkų ir, subėgę ing grinčią, šnekėt pradėjo:

– O tai, brolyti, baimės matėm, tai baimės! Neduok Dieve daugiaus tokią matyti!

Durnius išgirdo tą jų šneką ir, nulipęs nuo pečiaus, ėmė anų klausinėti:

– Brolyčiai, tai kokia yra toji baimė, kaip jina išrodo?

Išmintingieji, norėdami iš jo pasišaipyti, sako jam:

– Nueik, kvaily, ant vokiečkapio, tai pats pamatysi tą grožybę!

Durnius, skrandą apsilvilkęs, nubėgo ant vokiečkapių, – o tai buvo apė vienuoliktą ar dvyliktą adyną prieš pat gaidžiagiestį, kada pats vaidinimaisi, – žiūria, stovi viens baltas ant kapo. Durnius, pribėgęs prie ano, sako:

– Brolyti, ar tai tu baimė ir stebuklas?

Kaip tiktai durnius nutvėrė ing glėbį vaidylą (šmėkšlą), tuojaus terp rankų prapuolo. Jis bėgo prie kitos – ir ji, nutvėrus ing glėbį, pražuvo. Teip visos baltos, margos, juodos, raudonos ir dryžuotos vaidylos, kokios tiktai buvo ant vokiečkapių, išnyko.

Bėga jis tolyn keliu ir susitinka poną važiuojantį. Ponas, pamatęs žmogų keliu bėgantį, užklausė, ko jisai taip bėga. Durnius atsakė, kad bėga ješkot baimės ir kaip niekur negal jos atrastė. Ponas sako jam:

– Sėsk ing karietą pas mane, o aš tau baimę parodysiu, kad tu net išsigąsi.

Durnius atsisėdų ing karietą šalia pono ir važiuoja, ragindamas važnyčią, kad greičiaus važiuotų.

Pas tą poną dvare buvo tokia bažnyčia, kurioje visados vaidindavos, ir nieks negalėdavo joje pernaktvoti, nes sudraskydavo nežinia kas tai toks. Kas, būdavo, ni pasiliks ant nakties, o visados ryto atrasdavo tiktai kaulelius, pas duris sukrautus. Ir tą durnių ponas ant to vežės, kad sušerti anam nežinomui baisūnui bažnyčioje, kurs žmonių mėsa minta. Įleido durnių ing bažnyčią ir užrakinę paliko vieną vienintėlį ant nakties. Durnius pasiėmė tris žvakes: vieną vaškinę ir dvi lajines, užsinešė ant viškų, užsidegė visas tris ir meldžiasė kaip galėdamas. Meldės meldės, jau nusibodo melsties. Jisai pasiėmė kortas ir pradėjo graiti sau vienas: pats išduoda, pats nukerta. Taip jam besibovijant atėjo jau gers laiks: gal vienuoliktą, o gal ir dvyliką adyna. Pradėjo sklepuose kas žino kas braškėt. Atsidarė sklepo durės, išbėgo iš tenai baisi baidyklė, išbėgus po bažnyčią bėgiojo ir vis su nosia tiktai šnyrpšt, šnyrpšt šnirpščia. Tuojaus ant viškų atleikia, artinase prie durniaus. Durnius ją nutvėręs už rankos ir sako:

– Aha! Gerai, kad atėjai: dviese bus geriaus kortuotė.

Ir, nelaukdamas atsakymo, įdavė vaidylai ing nagus pluokštą kortų ir, išdavęs kokią tenai devynakę, sako:

– Kirsk: jog turi vyresnį.

Vaidyla nukirto vieną ir kitą – čia neva grajijo, neva ką, o su antra ranka brūkšt užspaudė vieną žvakę. Durnius, užsižiūrėjęs ing kortas, anė nepamatė. Biskį palaukus, vėl užspaudė kitą žvakę. Norėja ir trečiajai taip padarytė, ale kad buva vaškinė, par tai negalėja užgesytė. Da biskį palaukus, vaidyla kišo savo išdžiūvėlę ranką prie durniaus gerklės. Durnius tikt pokšt jam per nagus ir sako:

– Kad pristojai grajyt, tai ir grajyk, o nagų nekaišiok, kur nereik!

Vaidyla vėl grajijo valandą ir vėl kiša savo iškaulėjusią ranką prie durniaus gerklės. Durnius vėlek, nustūmęs ranką, paliepė grajytė. Už trečio sykio vaidyla vėl kiša ranką prie gerklės. Durnius supykęs kaip pastums įjį – kaip tas dribs žemyn nog viškų, tiktai sužvangėja, su-skambėja asloje ant žemės ties sklepo durėmis. Durnius nusigandęs

žvakę pasigriebė – marš žemėn nog viškų trepais tekins nutratėjo! Įlėkė ing sklepą. Kad pažiūr – puse sklepo raudonųjų! Matai, tas vaidyla tai buvo vaikčiojantieji pinigai. Kaip durnius juos pastūmė nog viškų, krisdami susitrenkė ir pabiro. Durnius nusiavė kelnes ir marškinius ir, prisisėmęs piningų, pasistatė pas duris, o pats vaikščiojo nuogas po bažnyčią. Visą naktį teip išskurdo nabagas.

Ryto ponas siunčia tarną paveizėti, kad dedas bažnyčioje, ar dar tebėra gyvas tas durnius. Tarnas atėjęs žiūr par skylutę nog rakto ir pats akims savo nenor tikėti: mato žmogų nuogą. Pats neišsitiki, kas tai gal būtų: žmogus ar vaidyla. Parėjęs pasakė ponui. Ponas sušaukė visą šeimyną ir, apstojus apie bažnyčią, liepė atidarytė duris. Atidarė – žiūr, kad tai tas pats durnius, tiktai nuogas, pauteliai dzambalduojase terpkojij. Tuojaus jį apvilko drabužiais. Jis, tas kelnes užsidėjęs ant pečių, o marškinius su piningais pasiėmęs ing ranką, nuėjo iš bažnyčios ing dvarą. Ponas jį da apdovanoja javais, davė arklius, karietą ir išleido namo. O toje bažnyčioje daugiau nesivaidydavo. Durnius, pargrįžęs namo, už parsivežtus piningus nusipirko dvarelį ir tenai gyveno.

Vieną kartą šienpjūtės laike besijovydamos mergos užleido jam už ančio varlę. Durnius pradėjo šokinėt, klykaut, rėkaut, draskytis, ir kad būtų varlė neiškritus kaip tenai laukan, būtų durnius pašėlęs iš baimės. O mergos šaipydamos juokės, sakydamos:

– Nu, ko gi čia tau tokia baimė: jog varlė už tave mažesnė – neprarys. Durnius sako:

– Ar tai tokia baimė? Kad būčiau žinojęs seniaus apie ją, tai niekad nebūč jos ieškojęs! Tai ne žertas pajust už ančio šaltą daiktą, o dargi krutantį.

(Nu Lengvenienės iš Kristapoliaus, Kaun[o] pav., užrašė Pr. Virikas.)

P₂

Augino sykį bagots tėvs vienintelį sūnų. Tas turėjo visą valią, jis darė, ką norėjo, ir teip jis užaugo be jokios bausmės ir drausmės ir kas dieną raskašniai prisivalgė, o todėl jis jau į jaunikačio metus įstojęs nieko nesibijojos nei nežinojo, kas baimė per daikts. Jis taigi kartą pasikėlė eit į svieta ir baimės ieškot. Kaip jis jau šauniai toli apie kiek mylių nukakęs buvo, parėjo jis į vieną kiemą. Čia žmonės, ant ūlyčios susistoje, klausė jį, kur jis einas. Jis sakė:

– Aš einu baimės ieškot. Rasi jūs bent žinot, kur aš baimę galėčiau rasti?

Anie vyrai jam atsiliepė, kad jie žiną. Tas kiems būtent turėjo kapines, ant kurių kas naktį numirėliai atsikėlę baisingai tobydavos, kiti po visam su grabais išeidavo ir prieš kits kitą mušdavos, o bezliepyčos ypačiai tą visą išgąstingą darbą su numirėliais varė. Todel ir nei viens žmogus naktį, o ypačiai tarp ziegoriaus vienuolika ir dvylika nei iš tolo pro tas kapines negalėjo keliauti. Tai anie gaspadoriai mislyjo: „Palauk, kad tu baimės neturi, čia ant tų kapinių tav baimės priduos“. O jie jam sakė:

– Šią naktį tu turi ant kapinių stovėti, tai tav baimės padarys.

– Gerai, – sakė jis. – Kad tai nusiduos, aš už tai jums pasigerysiu.

Jis nusivesdino ant kapinių ir stovėjo. Ir šiaip nieko prie savęs neturėjo, kaip tikt šilkinę skepetaitę ranko nosiai nusišluostyt. Po ziegoriaus vienuolika paniko numirėliai su didžu murmėjimu ir rėkavimu iš žemės išsitarabyt, kiti po visam su grabais. Tai čia stojos didis užims ir braškėjims. Čia viens kaukė, kits švilpė, kits rėkė, kits murmleno, kitą vėl bezliepyčia, su grabu nutvėrusi, smogė prieš kito grabą, ale iš to viso ans vyrs baimės negavo. Paskui viens numirėlis su savo grabu – tiesiog ant jo, bet šis tik čupt jį:

– Ko tu nori?

Ans atsiliepė:

– Gelbėk mane, aš turiu drugį burno.

– Rodyk šen!

Ir kaip grabasius galvą pro grabą iškišo ir išsižiojo, tikt švapt jam iš burnos Dievo kūns ir iškrito. Šitą Dievo kūną jam kunigs buvo turėjęs duoti trumpai pirm mirštant, ale kadangi jis per visą savo amžę baisus klastorius ir prigaviks buvo buvęs, tai jis negalėjo nuryti Dievo kūną, ir tas jam burno pasiliko, ir teip jis buvo numiręs. Tai tas vyrs patyręs ir Dievo kūną į savo šilkinę skepetaitę suvyniojęs sakė:

– Eik šalin, tu baisybė, nuo manęs.

Tai viens velnias jį nutvėręs kaip smogė, tai jis su savo grabu keliais kūliais nusirito ir kažin kiek kitų pardaužė.

Rytmetij atėjo gaspadoriai ir klausė, kaip jam nusidavė. Jis juokės iš visų tų regėjimų ir sakė:

– Berods tie numirusieji čia su bezliepyčoms smarkiai tabės, ale aš iš to nei jokią baimę nepajutau.

Bet už tą gerą jis tiems gaspadoriams tikt kelias stuopas brangvyno davė ir paskui toliaus keliavo. Kaip jis vėl kiek mylių keliavęs buvo, tai jis parėjo į bažnytkiemį. Ir kaip jis į karčemą įėjo, tai karčauninks jį

klausė, kur jis keliaujas. Jis atsiliepė, kad jis einas baimės ieškot. Tai karčauiniks jam sakė:

– Tai gerai, kad tu šen atėjai. Mūsų bažnyčo tu gali baimės gaut, kiek tu nori.

Nės to bažnyčo kas mielą naktį velniai su numirėliais baisingą bil-dėimą darydavo, mėtydavos su plytstukiais ir kitokiais daiktais, o kiti numirėliai pats su grabais į bažnyčią atsibaldydavo, tai čia jie klykdavo ir šaukdavo ir kaukdavo. Svetimasis ir to bažnyčo per naktį pasiliko. Įleidams tai duris bažnyčios užrakino ir vienam kampe pasisėdo. Kaip tikt veik naktis pastoj, tai pradėjo plytstukiai lakiot ir beveik buvo girdėt trinkėjims, kaip kad arkliai bėga, paskui ir du grabu pasirodė, o apie vidurnaktį ir keli velniai atėję pagavo čia su deivėms bastytis ir savo išgąstingą darbą varyt. Tai paniko visuos kraštuos teip braškėt ir pyškėt, tarsi tuojaus visa bažnyčia sugrius. Ale tas vyrs savo kampe sėdėjo ir nieko n'atbojo, tai jam kaip ir nei motais. O ilgai jiem bažnyčo savo tokį darbą varius, viens velniūkštis pamažėliu norėjo prie to vyro pritykyt, ale jis jį tuo užmatė ir, greitai iš savo skepetatės Dievo kūną išsiėmęs, tą su seilėms padrėkino, ir kaip jau ta bezliepyčia teip arti prie jo buvo prislinkusi, kad jis ją prigaut galėjo, tai jis ėmė tą kūną ir prilipino velniui prie smakros. Ei, dabar tas velnias šaukt ir rėkt, kad jau nei rimt būtum galėjęs, nės tas švents daikts jam dar pikčiaus kaip degte degė. O dabar jis pradėjo tą vyrą melst, kiek jis tikt galėjo, vis keliais atsiklaupęs, kad jis jam tą daiktą, kurį jis jam prilipinęs, atimtų. Vyrs sakė:

– Eik ir nunešk tuodu grabu į vidurį peklos.

Velnias tai ir padarė. O kaip jis vėl sugrižo dar vis šaukdams, tai vyrs sakė:

– Aš tavim tikt negaliu išvieryt, todėl imk ir iškelk bažnyčios duris ir užsidėk ant savęs, aš ant durų užsisėsiu, ir tu mane iki prie peklos angos turi nunešti, kad aš tuodu grabu pamatysiu.

Velnias greitai tai padarė ir vyrą prie peklos angos nunešė, teip kad jis visa gerai į peklos vidurį galėjo išžiūrėti, o tuodu grabu stovėjo patim vidurij peklos pastatyti. Kaip tai vyrs pamatęs buvo, sakė jis velniui:

– Dabar parnešk mane vėl į bažnyčią, tai bus gerai.

Jis ir tai vėl padarė, o tada vyrs jam nuo smakros Dievo kūną atėmė, ir velnias prasidžugęs greitai iš bažnyčios atstoj ir pasižadėjo daugiaus niekados neateiti. O nuo to česo to bažnyčo daugiaus nieks nesivaidino ir nieko nebuvo girdėt.

O rytmetij karčauinks su klekneriu atėjo bažnyčią atrakint, bemislydamu tą svetimą jau negyvą rasiančiu ar rasi nors pusgyvį, o štai jis sėdėjo savo kampe be jokios baimės. O kaip šiuodu jį paklausė, kaip čia jam buvo to bažnyčio, ar jis nesibijojes, tai jis sakė:

– Ak, ko čia gali bijotis... Atėjo ir pasirodė čia tokie niekniekiai, ale aš juos visus išbaidžau, kad jie jau n'ateis.

Tai karčauinks jam sakė:

– Kad tu čon baimės neradai, tai tu gali eit per visą svieta – tu jos nerasi.

Paskui to bažnytkiemio žmonės, tai visą patyrę, visi susėjo ir tam vyrui širdingai pasidėkavojo, kad jis iš jų bažnytėlės tą visą nelabystę buvo išvaręs.

Jau dabar tas vyrs, matydams, kad jis niekur negališ baimės rasti, vėl grįžo namo, o po ilgos kelionės į savo namus parėjo, o parėjes, pailsęs ir nuvaręs būdams, į lovą atsigulė ir saldžiai užmigo. O pirm užmiegas buvo tėvui ir motynai pasisakęs, kad jis toli buvo nukeliavęs, ale baimės negalėjo rasti. Jam dabar teip bemiegant, atėjo ubagė. Tėvs tos ir paklausė, ar ji nežinanti, kaip žmogui gali baimę padaryt: jis turis sūnų, tas dabar nuo ilgos kelionės pargrįžęs, ant kurios jis buvo baimės ieškot, ale niekur neradęs. Ubagė sakė:

– Ei, bandykit jam bemiegant šaltą vandenį ant jo užpilt, tai jis rasi išsigas ir baimės igaus.

Tuojaus tėvs atsinešė pilną kibirą šalto vandens ir tikt su sykiu pliūpt ant savo sūnaus! Tas tikt strakt iš lovos pašoko ir teip skaudžiai sušuko drebėdams:

– Ui, dabar didiai išsigandau, dabar jau žinau, kas tai baimė.

O iš to česo ir nuo to vandens užliejimo jis teip bijojos, kaip ir daug kitų narų.

(Užrašė Kumutatis Kakšiuos.

Schleicher. Handbuch d[er] lit[auischen] Spr[ache], II, 186.)

P₃

Buvo tėvas, turėjo sūnų. Ir tas sūnus neturėjo baimės. Ir jis jį atidavė pas kunigą: mažum kunigas duos jam baimę. Ir nuvedė pas kunigą ir paliko.

Kunigas kas vakarą siųsdavo apie dvyliką adyną alaus parnešt. Ir kunigas aprėdė savo mergą baltais drabužiais ir liepė ait ir terp vartų atsistot.

– Ir kaip jis ateis, tai jo neleisk.

Ir ji atsistojo tarp vartų. Ir pareina tas vaikinys iš miesto ir pamatė – tų tarp vartų stovi kas baltas. Ir jis priėjęs artyn ir sako:

– Ko tu čia stovi? Atsitrauk no čia, duok man ait namo.

Ir ji neleidžia. O jis jai sako:

– Atsitrauk, ba kaip duosiu su uzbunu į kaktą – ir užmušiu.

Ta merga pabijojo ir atsitraukė. Jis nuėjo pas kunigą. Kunigas jo klausė:

– Ką matei pareidams?

O jis sako:

– Nieko nemačiau. Tik čia tarp vartų koks baltas stovėjo, tai aš paketinau duot su uzbunu į kaktą, tai ir atsitraukė.

Kitą dieną vėl ji išsiuntė ir vėl tą mergą aprėdė drabužiais baltais ir liepė atsistot tarp vartų ir neatsitraukt. Ir tas vaikinys pareina, žiūri – vėl stovi tarp vartų. Ir sako:

– Tu ir vėl čia stovi? Atsitrauk, ba kaip duosiu su uzbunu – ir užmušiu!

Ale bet ta merga neatsitraukia. Kaip davė su uzbunu į kaktą – ir užmušė. Ir tas vaikinys nuėjo pas kunigą. Kunigas sako:

– Kur tu padėjai alų su uzbunu?

O vaikinys sako:

– Aš pamačiau tarp vartų baltą stovintį. Kaip daviau su uzbunu į kaktą – sumušiau uzboną ir tą baltą užmušiau.

Kunigas nusigando ir nuėjo pas tą mergą ir ją paslapčia pakavojo.

Ir jis ji nusiuntė į koplyčią ant kapinių. Tas vaikinys nusinešė du krėslus, butelį šnapso, kortas ir žvakę ir nuėjęs atsisėdo an krėslo. Jau buvo naktis. Ir jis išgirdo – kas tų už altoriaus krepštenasi. Ir tas vaikinys sako:

– Aik šę pas mane: pagrajysim kortom, šnapso atsigersim.

Ir tas nabašnykas atėjo. Ir jiedu grajino kortom, ale tas vaikinys tą nabašnyką pragrajino. Jau dvylikta adyna, ir tas nabašnykas prapuolė. Ir jis užmigo an to stalo ir miega. Iš ryto atsikėlė ir parėjo namo.

Kitą vakarą atsinešė ir da vieną krėslą. Ir vėl atsisėdo ant krėslo. Ir išgirdo – tų vėl kas krepštenasi. Ir jis sako:

– Aik šę pas mane: pagrajysim kortom, šnapso atsigersim.

Ir atėjo du nabašnykai. Ir jie grajino. Ale bet tas vaikinys juos abudu pragrajina. Jau dvylikta adyna – ir tie nabašnykai prapuolė. Ir jis vėl užmigo ir miega. Iš ryto parėjo namo.

Kitą vakarą atsinešė ir ketvirtą krėslą. Ir jis atsisėdo ant to krėslas ir sėdi. Išgirdo – kas tę už altoriaus krepštenasi. Ir tas vaikinai sako:

– Aik šę pas mane: pagrajysim kortom, šnapso atsigersim.

Ir tie atėjo trys. Ir jie grajino ilgą česą. Žiūri tas vaikinai an dziegorėlio – jau netoli tas česas, kad jau jiem reikia prapult. Ir jis capt capt capt kepures nutraukė no galvos ir sako jiem:

– Tu atiduok už tris naktis, o tu – už dvi, o tu – už vieną naktį.

Vienas sako:

– Ana ant kapinių guli partmaneta, pilna pinigų, tai tau bus už tris naktis.

Antras sako:

– Ana po kryžium stovi katiliukas su pinigais, tai tau bus už dvi naktis.

Trečias sako:

– Ana guli mautkaulis ant kapinių. Pasiimk, tai tau bus gana už vieną naktį. – Ir da jis jam sako: – Kad tu matysi kokią baisybę, tai tu tą mautkaulį pakratysi, tai nuo tavę atsitrauks.

Ir tas vaikinai sako:

– Aikit aikit atneškit, tai aš jum kepures atiduosiu.

Ir jie nuėjo. Vienas atnešė partmanetą su pinigais, antras – katiliuką su pinigais, o trečias – mautkaulį. Ir jis atidavė tais kepures, ir jie prapuolė. O tas vaikinai užmigo ant stalo ir miega.

Iš ryto atėjo kunigas pažiūrėt, ką jis veikia. Žiūri, kad miega ir šalia jo stovi katiliukas su pinigais. Ir jis priėjęs semia pinigus, į kešenių pila. O tas vaikinai pabudo ir sako jam:

– Neruš, neruš: tai mano pinigai.

Ir tas kunigas atsitraukė.

Parėjo namo, ir siunčia [kunigas] tą vaikina pas tėvą, kad jis jau neturi jam baimės:

– Daryk su juo, ką tu nori.

Ir tas vaikinai parėjo pas tėvą ir dovanojo katiliuką su pinigais, o tą partmanetą ir mautkaulį pasiėmė sau. Ir nuėjo į vieną girę. Vakare rado grinčiukę. Ir jis inėjo į tą grinčiukę, pasikūrė pečiuką ir kūrena. Ir palūkėjęs įmetė jam grabą į stubą. Ir tas vaikinai tą grabą skaldo ir kuria pečiuką, o tą nabašnyką pasistatė pas pečių. Ale tas nabašnykas kaip ėmė šilt, ir ėmė dribt. Ir tas vaikinai sako:

– Ko tu nestovi, kad aš tave pastačiau?!

Jis jį vėl pastatė – ir tas vėl drimba. Ir tas vaikinai sako:

– Ko tu nestovi, kad aš tave pastačiau?!

Ir jis ji vėl pastatė – tas vėl ėmė dribt. Kaip davė per ausį, ir pasakė:
– Ko tu nestovi, kad aš tave pastačiau?!

Kitą vakarą tas vaikinys nuėjo į kitą grinčiukę, ir tę jis užlipo ant pečiaus ir atsigulė. Vakare išgirdo: atėjo veselija ir pradėjo šokt. Jis insižiūrėjo į vieną mergą, kad labai graži. Ir jis mislyja, kaip dabar tą mergą pagaut.

Kitą vakarą jis atsigulė vėl ant pečiaus, ir atėjo veselija. Ir jis pasigavo tą gražią mergą. Ir tie velniai sako:

– Atiduok mum mergą, mes turim šokt.

O tas vaikinys sako:

– Turit mergų, galite šokt.

Ir tie velniai apleido jį kirmėlėm. Jis pakratė tą mautkaulį – ir visos kirmėlės nubėgo šalin. O ta merga sako:

– Laikyk da dvi naktis.

Kitą vakarą vėl jis tą mergą pasigavo ir vėl laiko. O tie velniai sako:

– Atiduok mum mergą.

O tas vaikinys sako:

– Turit mergų, galite šokt.

Ir ji apleido kirmėlėm. O tas vaikinys pakratė mautkaulį – visos kirmėlės atsitraukė. Ir merga jam sako:

– Laikyk da vieną naktį.

Kitą vakarą vėl jis ją pasigavo ir neduoda tiem velniam. O tie velniai jam sako:

– Atiduok mum mergą, mum reikia šokt.

O jis sako:

– Turite mergų, galite šokt.

Ir jis ją išlaikė tris naktis. Ir jis su ja apsiženyjo. Ir labai tę buvo didelė girė. Ir iš tos girės pasidarė vaiskas. O tą grabą, ką ėmetė į tą grinčiukę, – tai buvo karalius. Ir jie labai gražiai gyveno ir dabar gyvena, jei ne-numirė.

(Užrašyta Pajiesij, Priedos val., Mariampol[ės] pav.: Leskien-Brugmann.
Lit[auische] Volkslieder u[nd] Maerchen, S. 176.)

P₄

Kad kitąsyk buvo toks Jons, kuris ant svieto nieko nebijojo. Jeigu kas sapnavo ten apė kokius raganius, apė vaidulius, tai Jons tiktai juokėsi ir visada mislydavo, kad nors sykį ant svieto savo gyvenime pamatyti

vaidulį arba nors velnią. Teip mislydams sykį net išėjo į svietai ieškot tokių vietų, kur vaidinasi. Bevaikščiodams dažinojo no žmonių, kad tenai pagiryje yra toki nameliai, kuriuose nieks negal gyvėt per vaidulius: jeigu koks, drąsą paėmęs, ten pasilieka ant nakties, tai jeigu neišbėga, tai ar ten užmuša, arba užsmaugia. Dieną mat nieks ten nieko nedarydavo. Kada Jons, tenai nuėjęs, pasigyrė, kad tai jis tenai noris išbūt per naktį, tų namelių savininkas, kuris ten negalėjo gyvėt, pažadėjo už tai 15 rublių. Na, kad da ir 15 rublių Jons gauna, eina jis ant nakties tenai būti.

Tas savininks, įėjus Jonui, užrakino tą namelį ir paliko tą Joną ant nakties. Jons turėjo su savim da mėsos šmotą dėl maisto, rado kakalį apgriuvusį ir tokį puodą su kraštu išmuštu, pasienyje – lovą geležinę, pas tą – apgriuvusį kakalį ten tokių šipulių – truputis malkų. Jonas valandą sėdėjo, paskui sumislijo ugnį susikurt ir, susikūres ugnį, pradėjo tą šmotą mėsos kept. Apė devintą adyną tik šar šar šar, per kamina dribt ir įkrito pusė žmogaus.

– Na, padėk Dievs, baigiu jau šitą mėsą kept – daugiaus Dievs davė, – pasakė Jonas.

Po kelių minutų vėl dribt kita pusė žmogaus. Jons vis kepa tą savo šmotą mėsos ir valgo. Tuodvi pusi žmogaus į daiktą sulipo, ir stojosi čielas žmogus.

– Na, o ką, kas girdėt? – tarė Jons, baigdamas valgyt mėsos šmotą.

Tas žmogus vis nieko nesako, tik stovi ir stovi.

– Na, sveiks! – tarė Jons ir, paėmęs už rankos, pasveikino. Ale ta ranka tokia šalta kaip ledas. Paslinko Jonas tą žmogų prie ugnies ir daugiaus užkūrė ugnį, kad būt šilčiaus. Kad' jau tas žmogus truputį atšilo ir jau buvo išnaktos, Jons atsigulė į lovą, tą geležinę, ir su taj dvikarte užsiklojo, kur ten buvo. Jis šaukė ir tą žmogų nušalusį ir atsigult, ale jis neina, tik prie tos ugnies šildosi. Jons pakilęs pagriebė tą šaltąjį žmogų, pasiguldė į savo vietą, kuri jau buvo truputį sušilus, ir užklojęs pats šalia to šaltojo žmogaus atsigulė, ir abudu, gerai sušilę, valandą miegojo. Po valandai Jons atsikėlė ir triūsėsi po tą trobelę, ir tas šaltasis žmogus atsikėlė. Jons da liepė miegot, bet jis atsikėlęs prašneko:

– Dabar tau širdingai dėkavoju už sušildymą. Aš jau per daug metų čia turiu valkiotis tik dėl to, kad dėl manęs žmonės užšalę. O kad dabar tu sušildei, tai mane išvalninau iš to kalinio, ir daugiaus jau nieks nesivaidys tam namelij. Dabar už tą tavo labdarystę aš tau duosiu dovanų.

Ir davė jam tris daiktus: smuikelę, muškietaitę ir maišiuką. Ir da pasakė:

– Jeigu ant tos smuikelės tu žaisi, tai ant ko pamislysi, tas šoks. Jeigu su tąj muškietaitę ką norėsi nušaut, tai kad ir toliausia, vis tiek galėsi pasiekt ir nušaut. O jeigu kam pasakysi: „Į šitą krepšį!“ – tai kam tik liepsi, visi sulis į tą krepšį.

Teip papasakojęs išnyko iš Jono akių.

Atėjo rytas ir prašvito. Žmonės atbėga žiūrėt, mislydami, kad jau ras to drąsuolio tik kaulus. Jons paėmęs, ką jam tas šaltasis žmogus davė, pribėgęs pas langą, klausė atėjusių žmonių:

– O ką, ar jau man uždarbį atnešėt?

Žmonės nusidvyiję atidavė 15 rublių. Ir jau toj grintelėj daugiaus nieks nesivaidino ir nesivaidina, iš ko tas, kieno tie nameliai, dideliai džiaugėsi.

Ir vėl Jonas pasileido ieškot, per svietaį eidams, užburtų ir prakeiktų vietų. Ir, jau toli nuėjus, išgirdo žmones šnekant, būktai kokioj ten koplyčioj velniai naktimis ateina ir vaidinasi. Jons tada su džiaugsmu ten nuėjo ir pasigyrė, kad jis per naktį toj koplyčioj išbūsiąs.

– Ką, kad tu išbūsi, aš tau duosiu šimtą rublių, – pasakė prabaščius.

Jons su džiaugsmu įėjo į tą koplyčią ant nakties, o prabaščius užrakino. Jons į lonkas atsisėdo ir snaudžia. Apė dešimtą adyną atėjo velniuks, ale Jons ant jo nė nepažiūrėjo, snaudžia sau ir snaudžia lonkose. Ale tas velniuks atbėgo Jonui ties akims ir tupi, akis išvertęs žiūrėdamas į Joną, uodegą susukęs. Jons nusikreipė į kitą pusę – ir tas velniuks nubėgo į kitą pusę ir į akis jam žiūri. Jons vėl nusikreipė – ir vėl tas velniuks jam į akis. Ant galo jau pradėjo daugiaus rasti tų velnių, ir jau nebuvo kur kreiptis, tada Jonas sau sėdi ir snaudžia. Tie velniai pradėjo bėgiot, šokinėt, ir neva netyčia viens prabėgdams su uodega Jonui – per galvą, kits prabėgdams – vėl teip. Jonas pakėlė galvą ir užriko:

– Ko jūs čia dabar trankotės kaip po peklą?! Kad susėjot, pasišnekėkit ir eikit sau.

Ale tie velniai kur tau nutils – pradėjo kabytis, trytis, laižyt Jonui burną. Jons net supyko ir, paėmęs krepšį tą, kur tas šaltasis žmogus davė, ištempė ir pasakė.

– Visi velniai į šitą krepšį!

Cypdami visi velniai urmu sulindo į tą krepšį. Ant pabaigos ir Licipierius išrovęs stulpą su lenciūgu ant kaklo atsivilko, ir tas į krepšį sulindo. Jons juos užrišo ir pametė šalia lonkų ant grindų. Paėmęs savo

smuikelę, užtraukė kazoką, tada tas krepšys ir į lubas, ir į grindis trankėsi. Po gerai valandai sušlapo krepšys, ir velniai ėmė prašytis šokinėdami, kad jis juos paleistų. Jons da gerą valandą žaidė ir sustojęs paklausė:

– Ar jau nenorite šokti?

– Nenorime, nenorime, Jonuk. Jau mes daugiau tavęs neertzysim, daugiau į tą vietą neateisim ir nesivaidysim, tik, susimildams, paleisk...

Jons atrišo krepšį, ir velniai kaip pasiutę išsmuko laukan ir žaibo greitumu nubėgo į peklą.

Prašvito, ir jau daugybė žmonių susirinko, ir prabaščius atrakino koplyčią. Visi su žingeidumu eina žiūrėt, mislydami rast to drąsuolio tik kaulus. Ugi atidaro duris – ir randa Joną sveiką besėdintį lonkose. Dideliai visi nusidvyvijo, nės jau ne vieną tokį drąsuolį su kūnu, su dūšia į peklą buvo nusinešę velniai. Kada Jons pasakė, kad daugiau jau nieks nesivaidys toj koplyčioj, prabaščius su džiaugsmu davė prižadėtą šimtą rublių. Tada ir Jonui, ir parapijonams džiaugsmas buvo, kad jau nereikėjo bijot. Ir jau nieks nesivaidino toj koplyčioj.

Eina sykį Jons keliu, ir vienoj sodyboj prie miesto aukštam eržuole buvo erelis lizdą susikrovęs ir daug iškados aplinkui darė, o kurio pagal jo aukštumą nieks nušaut negalėjo. Jonas pasiketino tą erelį nušaut, o toks vokietis, to eržuolo savininkas, pasakė:

– Je, tu, guds, jį nušausi... Čia ne toki šiovė, nenušiovė – jis pypkarūris, nušiaus...

Jons atsakė:

– Aš tikrai nušausiu.

– Je, kad, margasis, nušiausi, tai aš nuogs iš šito slyvyno išnešiu.

Prieg tam ir daugiau žmonių girdėjo. Jonas numieravo ir paleido šūvį. Erelis paplumpėjo ir nudribo į slyvyną. Na, vokietis su dideliu pilvu tur lįst nuogas išimt tą erelį. Kaip tik tas vokietis įlindo, Jons, smuikelę paėmęs, stygas užsitempė ir pradėjo žaist. Vokietis drygt drygt ir šokinėja. Teip šokinėdams gerai no savęs mėsos nudraskė. Kada išlindo, visas kruvinas, ir padavė Joną į sūdą. Na, apsūdijo Joną ant sudeginimo. Prisirinko tada daug žmonių. Už miesto sukrautas ir aplietas smala laužas.

– Na, duokit da man prieš smertį pasižaisti...

Ponai, žinoma, ukvatni ant dyvų.

– Tegu, – sako, – gal jis gers muzikants.

O tas vokietis:

– Jė, jūs jam neduokit: kada jis ims špėliuot, jūs visi šoksit.

– Ei tu, durniau... Ar tai, ką špėliuoja, tai jau turi šokt?.. Nori – šoki, nenori – nešoki. Tu visai kvailas, kad tu taip misliji.

Ir atnešė Jonui jo smuikutę:

– Tegu, – sako, – toks raganius prieš smertį pasišpėliuoja...

Jons, stygas įtempęs, kaip užrėžė – visi žmonės: ponai, sūdžios ir tas vokietis, pilvą nusitvėręs, – plepsi! Jons rėžė, net žemė siūbuoja, visokių šokių, o ta visa goveda žiūrėtojų tiek plepsi, kad jau visi šlap! Jons vis rėžė. Jau beveik visi parvirte, liežuvius iškišę kvėpuoja. O jis, tai matydams, paliko begulinčius ir nuėjo sav, baimės nematęs.

*(No J. Stanaičio iš Ašmoniškių, Naumies[čio] pav.,
Suv[alkų] gub., užrašė K. Stiklas.)*

P₅

Buvo toks prūsas. Jis turėjo labai išdykusį sūnų, kad jau jis neturi kur jį padėti! Nuvėjo pas kunigą, sako:

– Ar tu neduotum kokią rodą, ką aš galėčia padaryt su tuom savo sūnum: aš kad tik ką jam pasakau, tai jis tuo mane muša...

Sako tas kunigas:

– Atvesk tu man jį, aš jį pabausu.

Dabar jis parvažiau namon, sako sūnui:

– Na, važiuokim pas kunigą.

– Galim.

Susėdo ir nuvažiau pas tą kunigą. Sako tas kunigas:

– Na, Jonai, ar tu neitum pas mane per lekojų?

– Kodėl ne, galiu.

Na, jau jis ten liko. Dabar anryt gaigyste tas kunigas sako:

– Aik, tu man parneši alaus.

Pajėmė uzboną ir aina. O tas kunigas turėjo tokią drąsą mergą, – sako:

– Tu apsilvilk baltais marškiniais, o tu jį aik pagąsdyt.

Ale toj pati merga patinka Joną su alum, jau jį pagąsdys, o jis, pamatęs, kad stovi baltas, jis tuom uzbonu kaip davė in galvą – uzbonas sutrūko, alus išsiliejo, jam tik ausis rankoje liko. Parėjo pas kunigą – klausia jo kunigs:

– N'o ką, ar parnešei?

– Ką tu parneši!.. Patikau velnią, tai jis kaip šoko prie manęs, tai kaip daviau in galvą – uzbonas sutrūko, va tik ausis rankoj.

Na, dabar tas kunigas sako:

– Čia yra tokia koplyčia, tai tu turėsi ait ten an sargybos.

– Gerai, aisu, ale man turi duot kaziras, krėsłą atsisėst ir duokie kvortą arielkos.

Davė jam tą viską, ir jis nuvėjo in tą koplyčią, atsisėdęs sėdi. Ale jau sutemė. Ogi ateina velniuks. Tas Jonas, nelaukdams, kol tas velnias jam ką sakys, jis tuo sako:

– Na, ką čia veiksime? Aiva kaziruot.

Jis sėdi, o tas velniuks stačias kaziruoja – tą Jonas ir nukazirau. O kaip tik atėjo gaidžiai, tas velnias prapuolė.

Ale tas kunigas žinojo, kad kas tik ten nuveina, ir jau iš ten gyvas neišeidavo. Siunčia tą tarnaitę, sako:

– Aik, pažiūrėk, ar jis gyvas ar ne.

Toj tarnaitė nuvėjo ir šaukia:

– Jonai, aik pusryčių!

– Ar jau išvirė?

Klauso merga – kad jis gyvas. Parėjus namon, sako:

– Jonas tuo pareis.

Parėjo namon, pavalgė.

– Ale, – sako, – da turėsi ait ir šiandien in koplyčią.

– Galėsiu ait. Ale šiandien jau turi duot dvi kvorti arielkos, kaziras ir da vieną kedaite, nes tas velniuks kaziruodams tur stačias stovėt.

Nuvėjo in tą koplyčią ir sėdi sau. Kaip tik sutemė – jau ateina du velniuku: viens tas pats, vakarykščias, o antras šviežias. Tuo susėdo kaziruot. Jiedu sėdi, o tas šviežiasis tur stovėt. Ale jis juos vėl nukaziravo. Atėjo gaidžiai – tie velniukai prapuolė.

Anryt jis parėjo iš tos koplyčios, o tas kunigas sako:

– Da turėsi ait vieną naktį.

– Galėsu. Ale šiandien jau turėsi duot tris kvortas arielkos, da vieną kedę ir naujas kaziras, nes jau šiandien du buvo.

Vakare, pasiėmęs, ką reikėjo, nuvėjo in tą koplyčią ir sėdi sau. Kaip jau tik gerai sutemė, jau ateina trys velniai: du vakarykščiu, o viens – kits. Jie trys susėdo, o viens – stačias. Jie ėmė gert ir kaziruot. Jau jis juos visus tris vėl nukaziravo. Ale pažiūrėjo an dziegorėlio, kad jau netoli dvylikta adyna, – jis tiems velniukams tik capt capt visiems kepures! Sako:

– Vis prapelnot, o pinigų neduodat – dabar jau laiks išsimokėtie, mano ir arielką geriat...

Tie prašo:

- Atiduok kepure.
- Neduosu. Išsimokėkit...

Mato, kad jau netoli gaidžiai, – viens sako:

- Čia yra sklepe katilas pinigų, tai tu gali jį paimtie.
- Tai tu man juos atnešk!

Tas velnias nuėjo į sklepa, atnešęs papylė tuos pinigus. Klausia Jonas kito:

- N'o tu ką duosi?
- Aš turu mašną, kad tą mašną vis gali kratyt ir kratyt, ir vis yra pinigų.

– Na, tai tu atiduok man tą mašną.

Atidavė jam tą mašną.

- N'o tu, trečiasis, ką tu duosi, ką prakaziravai?
- Aš nieko neturiu daugiau, kaip tik tokį akmenuką, kad su juom gali piktų dvasių atsigintie...
- Na, tai tu duok man tą akmenuką.

Tas davė tą akmenuką jam, ir atidavė jiems visiems kepure. Jau gaidžiai. Tie velniai prapuolė. Jis pasistatė kedės ir neva miega.

Ateina tas kunigas pas jį pažiūrėt – žiūri, kad krūva pinigų pas jį, o jis miega. Tas kunigas – prie pinigų! Tas Jonas pamatė, kad jau jo pinigų semia, – kaip ėmė duot tam kunigui! Sako:

– Aš turėjau tris naktis vargt, kaziruot su tais velniapalaikiais, kolei laimėjau, o tu man už dyką imsi!.. Aš tau parodysiu!

Tuo susisėmė tuos pinigus į maišą ir parnešė tėvui.

– Nu, – sako, – tėvai, parnešiau aš tau pinigų.

O palikęs tuos pinigus tėvui, pats išėjo į srietą an kelionės. Ėjo ėjo, priėjo giria. Aina tą giria – rado kalnuose tokį urvą. Lenda jis tuom urvu – priėjo dvarą. Inėjo į pakajus – rado paną sėdint, tik labai tamsaus gymio. Sako toj pana:

– Kas čion tave atnešė? Čia prakeiktas dvaras: kasnakt suvažiuoja čion velniai šoktie, tai kaip tave ras – užsmaugs.

– Aš jų nelabai bijau.

– Na, tai kad tu nelabai bijai, tai kad tu mane sergėtum no jų per tris naktis, tai aš būčiau balta, iškiltų tas dvaras, ir jau jie daugiau neateitų čionais...

Ale kaip tik sutemė, taip tik pyška, tik barška – net žemė dreba! Atvažiuoja tie šokikai su muzikantais. Suvėjo į pakajus, ėmė žaist, o

tą paną jau tuo griebė šokyt. Tas Jonas neduoda jiems tą paną šokyt. Jis pats biskį su jį pašoko, pasisodino už stalo ir jiems neduoda: kaip tik ją stveria, tai tas Jonas su tuom akmenuku pamaišo, tep tie velniai no jos ir atšoka! Atėjo gaidžiai – tie velniai prapuolė. An rytojaus jau ta pana biskį baltesnė. Atėjo vakaras – jau jų vėl privažiau. Jis tą paną no šokio vėl su tuom akmenuku atgynė. Gaidžiams užgiedojus, tie velniai prapuolė. An rytojaus jau ji da baltesnė. Sako toj pana:

– Dvi nakti tu mane išsergėjai, ale šianakt atvažiuos da daugiau bukių – jau tau bus vargas mane išlaikyt! Tu mano kasas apsisuk apė ranką ir laikyk, nes šita naktis bus baisiausia!

Kaip tik atėjo vakaras, jau jų suvažiavo didelė daugybė. Ir tuo muzikantai tie – griežt, o jie ją – vest šokt! Tas Jonas, apsisukęs kasas apė ranką, su tuom akmenuku pamaišo, pamaišo – tie velniai atšoka ir vėl ją griebia, o tas laiko ir vis mosuoja su tuom akmenuku! Ir teip traukėsi iki gaidžių. Kaip tik gaidys užgiedo, tie visi velniai prapuolė. Toj pana stojos suvisai balta. Iš kilo dvaras in viršų. Jiedu apsiženijo ir gyveno tam dvare laimingai.

(No J. Derenčiaus iš *Ožkabalių užrašė V. Basanavičius.*)

P₇

Bova žmuogos baguots, toriejė sava gyvenėma, bet netoriejė baimės. Ons nikumet nebova nieka bėjuojęs, nikumet nebova isigondės, bet ons nuognā nuoriejės baimės patėrtė. Isėpardavuoję vėsus sava tortus, pardavė sava gyvenėma ėr išėjė baimės ėiškuotė.

Ėt, ėt par dėinas naktis, bet (nikumet) nikamė baimės nerond. Paskou ons ijein i vėina truobalėlė ėr rada muotrėškelė vėina basėdarboujontė. Ons ė saka anā:

– Benė žėnā, kamė rek rastė baimė?

Ta muotrėškelė jau baisė parsėgonda, mėsłėj: „Kas to tuoks esi, ka to nikamė baimės nerondi?“ Saka:

– Ėk tèn i ton artėmuojė truobalėlė, kor žėborelis deg. Tèn yr ketorė kareivė pasėkuorė ėr anėi nuognā baida naktimis: tèn ta jau rasi baimė!

Tas ėr nuejės. Nuejės veiz – tēkrā ketorė kareivė pasėkuorė bakuo-roliuojontis. Ons atsėsiedės ė mėsłėjos, [kon] rėk dabar darytė. Tada užsėkūrės ogni, nusėkabėnės vėina kareivi – ė davai šėldytė, davai vėsuokiuoms maduoms roboliuotė, mordytė, gaivėntė. Ėr atgaivėna! Tas kareivis atsėgavės ka pradiės anon vaksytė, saka:

– Kuo to čė moni draskā, kam to moni atgaivėnā?

Saka:

– Dorniau, ar aš tavės klausu, kuo to čė pasėkuorės kabaliuojį? Aš tavės klausu, tik kartas grajytė a muoki!

Saka:

– Muoko!

– Vo pėningų a tori?

Saka:

– Toro!

– A nuori grajytė?

Saka:

– Nuoro!

No, gerā. Anoudo grajėjė, grajėjė, ė tas žmuogos ton kareivi nugrajėjė: ons nabor jau ni vėinuos kapeikas. Saka:

– Palūkiek bėški, aš ėso i mėška parneštė pėningų.

Ė tas kareivis išėjė. Tas žmuogos lauk, lauk – nikāp nabsolauk anuo. Ta ons nusėkabėna ontra kareivi ė viel tēp pat atgaivėna. Tas viel pykst, žmuogos viel tep pat atsaka. Ė viel anoudo grajėj. Ė viel tas kareivis išėin i mėška ė nebgrižt.

Žmuogos treti kareivi prisėžadėn, paskou ė ketvėrta. Galų galė palėikt vėins ė saka:

– Nu dornė – ni ruodas, ni pasakas: prisėžadėnau, prisėvargau, vo dabar ė viel palėkau vėins.

Tēp ons bedūmuodams ėr užsnūda. Rytmeti atsėbond išaušos, veiz – vėsė pakaruoklė tabkuorolioujėntis.

Ontra dėina ėn ons tuoliau. Ėt, ėt– ė priejė klebuonėjė – miesta. Ijejės ė saka:

– A nažėnuot, kāp rėk baimės igautė?

Bažnyčės slūgas nuvedė anon pri klebuona. Klebuons lėipė zokrastė-juonou nuvestė anon i bažnyčė: tēn bovėn do nabaštėkā palaiduotė ėr anėi nuognā baidėn.

Klebuons sakos, kad rytmeti nelėks tuo drāsuoliaus ni kaulu, nes so vėsās panašės drāsuolės tēp atsėtėkdavėn.

Tas žmuogos nuejės i ton bažnyčė, toriejės so savėm čierčėku. Isėb-riežės žiobori, užsėdegės iš tēn pat pajiemės grabninčėnė žvakė ėr ėnos apveizietė vėsų pašalių. Radės tus nabaštėkus. Pajiemės vėina, davai vėsuokės būdās anon laniavutė, draskytė, bodintė. Ėr atbodėna! Nabaštėks ė saka:

– Tèik metu jau y, kap nieks tuo bažnyčiuo neatsėvuožėj būtė nakti, vo iš kor to tuoks atsėradā?

Žmuogos ė saka:

– Dorniau, juk aš tavės naklausu, diel kuo to tamė grabė goli, tik sakyk, a muoki kartas grajytė?

Saka:

– Muoko!

– Vo pėningų a tori?

Saka:

– Toro!

– A nuori grajytė?

Saka:

– Nuoro!

Ėr anuodo pradiejė grajytė. Tas nabaštėks vės nusėgrajėj, vės anam navykst. Kap jau ni vėina cėnta nabtora, ė saka:

– Tas mona draugs tor dar pėningų, to prisėbodink ėr anon!

Tas žmuogos ė prisėbodėna, ė viel tēp pat pasėkalb. Ė praded anėi vėsė grajytė. Tik ka napradies kerčiuo tratietė: tra, tra, tra, tra, tra! Tėi nabaštėkā ka parsėgonda, ka liekė galvuotrūkčės i sava grabus ėr atsėgolė kap bovėn. Tas žmuogos davai jouktėis, saka:

– E, dornė: bėški kas sotratiejė – tei jau ė bėjė!

Tik bimpt iš tuos tratončiuosės kerčiuos verties dėdelė nagouta ronka! Paskou ontra, paskou kuojė, paskou ontra, paskou galva, paskou lėimou – ė vės baisio tratesio. Paskou stypt ėr atsėstuoję dėdelis baisos žmuogos – velns ė sošoka:

– Kuo to čė? Kas to tuoks? Tèik metu nieks neatsėvuožėjė čė nakti būtė, vo to išdrišā!

– Dorniau, – saka, – juk aš tavės naklausu, kuo to čė ištratiejė, tik sakyk, kartuoms grajytė a muoki?

Tas saka:

– Muoko!

– Vo pėningų a tori?

– Toro!

– No, grajykeu!

Grajėjė, grajėjė, kuol gaidys užgėiduoję. Kap gaidys užgėiduoję, biesos ka lieks i sava kertė! Ė viel tas palėka vėins, ė viel užming, kuol atėt zokrastėjuons so klebuono anuo kaulu apveizietė. Kap pamata anon gyva, parsėgost, nes vėsa bažnyčė išpiedžiouta

jouduoms nabaštėku pieduoms. Kėtė žmuonis gal namatė, bet konėgs matė.

Paskou tas žmuogos ėt, ėt ėr priėt tuoki dvara, kor ni gyvs vabals nakti nagalieje stuovietė, vo ons isėprašė i nakvyna. Išalka valgytė, ė, radės meltu, taukų, pėina, petelnė ė medžiu užsėkūrės, kep blynus (pompoškas). Bet ons kep, kep, ė vės, kap soded i bliūdali, jem ėr išnykst: ons ni matytė nepamata. Paskou ons nabded i bliūdali, bet valgos iš petelnės. Tik bimpt i petelnė ronka dėdelė so nagās! Ton išmetos, iškrimt ontra, paskou kuojė vėina, paskou ontra, paskou biesa galva, paskou lėimou, ė paskou biesos strapt ėr atsėstuoję. Ė viel praded bartėis.

Tas ė viel panašė atsaka, bet biesos nabėt grajytė kartuoms, bet vadėn anon ont sylų ėtė. Grūmies, grūmies, bet paskou tas žmuogos biesa sorėša so sava prončėškuono, ė tas nulėda ronkas. Atbiega daugybė biesoku, tuo vākūn, bet tas neleda anūn lįstė, nes gailės vākų, bėjė, ka naapgautu.

Tėp ons laikė biesa iki ryta, kuol atėjė puons. Paskou tas žmuogos apsėžanėjė so tuo puona dokterimi ė laimingā gyvena. Baimės palėka neradės. Tik ons tumet rada baimė, kap tarnātė anon bamėigtont apėpylė so šalto vondėnio.

[*Rietavo valsčius.*]

P₉

Vieną kartą karalaitis jojo ieškot baimės. Jodamas pro vieną sodžiu, pamatė bėgančius iš to sodžiaus žmones. Pasivijęs klausia:

– Kur jūs bėgat?

– Žiūrėk, jaunikaiti, ana stovi kalnas. Ten kiekvieną naktį girdisi rėkiant visokiais balsais.

Jaunikaitis prijojo prie kalno, prisirišo arklį, atsiklaupė ir meldžiasi. Tik sutemo, girdi ką tai atrėkiant iš kitos pusės kalno. Žiūri – kaukolė ried ir rėk visokiais balsais.

– Ko rėki? – klausia karalaitis.

– Man tokia pakūta, – sako kaukolė. – Prieš mirdamas priėmiau komunią, ir ji nuėjo į galvą.

Karalaitis perskėlė kaukolę, išėmė komunią ir pasidėjo ją sau ant krūtinės. Rytą atėję žmonės rado karalaitį besimeldžiantį. Karalaitis pasakė, kad daugiau nieks neberėks. Žmonės nudžiugę karalaitį pamylėjo, pavaišino ir išleido.

Toliau jodamas karalaitis pamatė bėgančius iš kito sodžiaus žmones.

– Kur bėgat? – klausia jis.

– Žiūrėk, jaunikaitei, – šaukia nusigandę žmonės, – ten stovi kalnas, prie kurio girdimas kiekvieną naktį skambėjimas, tartum šimtas varpų ten skambėtų, neduoda mums ramumo!

Karalaitis pamanė galėsiąs surasti sau baimės ir nujojo prie to kalno, pririšo arklių ir meldžiasi. Apie vidunaktį išėjo kunigas su klapčiuku iš to kalno. Klapčiukas tik skambin, tik skambin rožniausiais balsais, tartum ten šimtai būtų. Kunigas, apsisiautęs kapą, neša Švenčiausiąjį auksinį kupkų.

– Tai ko judu čia vaikščiojate? – klausia užbėgęs už akių karalaitis.

– Sūneli, – tarė atsidusęs kunigas, – gerai, kad atėjai manęs išvaduoti. Buvau kviestas pas ligonį, nesiskubinau, ir per mano kaltę ligonis mirė be sakramentų. Dievas skyrė man tokią pakūtą, iš kurios tu mane, vaikel, išliuosavai.

Taip taręs, išnyko. Sudrebo žemė, kalnas persiskyrė – pasirodė gražių gražiausia bažnyčia. Karalaitis šiaip taip dasikabarojo ligi varpų, nors visur, kur griebė, vien pelenai, ir pradėjo skambinti. Pirmiesiems varpų garsams pasklidus, bažnyčia virto stipria mūro bažnyčia. Žmonės, išgirdę skambėjimą, pradėjo rinktis ir kalbėjo:

– Še, kad nori. Kol mažais skambino, dar galėjom gyventi, dabar jau nepakenčiama.

Tik išaušus žmonės, pamatę gražiausią bažnyčią, pradėjo rinktis prie jos. Radę karalaitį beskambinant, pavaišino, padėkavojo jam ir išleido.

Jodamas toliau, karalaitis prijojo miestą. Miests kaip miestas, bet žmonės jo tikrai neramūs – rengiasi bėgti. Karalaitis vėl klausia:

– Kur jūs bėgat?

– Nebegalim būti mieste. Užponavots visas velnių: ir bažnyčia, ir klebonija, ir visas miestas.

Dabar karalaitis tikrai nudžiugo. Mano sau dabar baimę atrasiąs. Nujojo karalaitis į kleboniją. Nuvedęs į kūtę arklių, pats nuėjo į klebono kambarį ir atsigulė į klebono lovą. Artinantis vidurnakčiui, karalaitis pasiėmė kortas ir sklaido. Tik staiga girdž: paukšt, paukšt ateina kas koridorium. Girgžt durys – įeina ponaitis.

– Tai ką tu čia dirbi? – klaus ponaitis.

– Gi mat kartas sklaidau. Gal nori, einam pagrajyt?

– Nu, einam! Tik iš ko grajysim? – dar paklausė.

– Eisi iš to kambario, – sako karalaitis.

Velnias (t.y. ponaitis) sutiko. Pradėjo grajyt. Karalaitis išgrajijo.

– Kad man akys deg, – sako ponaitis.

– Nė man deg, nė ko! – sako karalaitis.

Antrakart grajija iš visos klebonijos. Vėl karalaitis laimi.

– Kad man akys deg, – sako ponaitis.

– Nė man deg, nė ko, – tuoj atsako karalaitis.

– Dabar eisiu iš visos bažnyčios grajyt! – sako ponaitis.

Vėl karalaitis laimi. Bet ponaitis nenor duot bažnyčios.

– Eisiu, girdi, pasirist, su mano ponu, – sako jis.

O jo pons – pats Liupicierius. Karalaitis pasiėmė švesto vandenio uzbongėlį, krapylą ir nuein į bažnyčią. Įeidamas pragrėžė skylę didžiųjų durų adverijoj ir ein į bažnyčią, pilną velnių. Karalaitis kad ims švaistyti juos švestu vandeniu. Velniai kad ims čypti, net bažnyčia plyšt. Ein toliau karalaitis – žiūr – Liupicierius išsprogusiom akim maun priešais. Karalaitis tik šliukšt švestu vandeniu į akis, ir išplikė. Kad sustaugė bjauriausiu balsu velnias ir pradėjo bėgt apakintas prie durų. Karalaitis tik švaisto visus velnius, o tie tik bėg uodegas raitydami iš bažnyčios. Visi velniai išlakstė, o Liupicierius nepataikė į duris – pataikė į skylę adverijoj – ten įlindęs ėmė čypti. Karalaitis, išgirdęs čypiant, smak užkišo skylę ir užkalė.

Rytą pargrižę žmonės randa visame mieste ramybę, tylą. Klebonas, įėjęs į savo kambarį, rand begulintį karalaitį, kuris jam sako:

– Nebebijokit. Dabar nieks nebetrebavos jūsų.

Karalaitį apdovanojo, pavaišino ir išleido. Karalaitis jojo toliau baimės ieškoti.

*(Papasakojo Barbora Milčiuvienė, Misaičių k.,
Meškuičių vs., Šiaulių aps. Užrašė Kazys Milčius 1931 m.)*

P₁₀

Prie tėvo augusis trys broliai. Viens neturėjęs jokios kainos. Tėvas davęs du tris auksinukus, ir anas išėjęs baimės ieškoti. Eidams ir sakęs:

– O, kad mane baimė paimtų!

Privažiavęs poną. Keliu nuvažiavęs. Na, tas pons liepęs kučeriui apsisot.

– Kas jam yr, kad ans pasakoja: „Kad mane baimė paimtų!“?

Ans tada ir padevadijęs tokį dvarą.

– Eik, – sako, – ten gausi tą baimę!

Ir paskui ans ėjęs, ėjęs ir priėjęs tokį dvarą nognai didelį ir prašęs nakvynės. Tas pons ir ta ponia sakens, kad ir mes kitur einam gulti.

– Na, kad aš nieko nebijau: ieškau, kad mane baimė paimtų.

Paskui tie ponai priėmė, sako:

– Kad nebijai, gulėk: mes išeinam į kitą butą.

Ans atidarė visas duris, pasikūrė ugnį viduryj dvaro. Paėmė paskui ir ėmetė jam pro kamina pusę žmogaus. Kaip metė, ėmęs pasisodinęs prie ugnies ir sakęs:

– Šildykis ir tu!

Paskui ėmetė ranką. Paėmęs ir padėjęs pasabniai. Ans baimės vis tiek neturėjo. Paskui ėmė ir ėmetė žmogaus pasturgalį ir kojas su strėnomis. Vis paėmęs, dėjęs prie vieno. Na, paskui ans sudėjo visus kaulus pasabniai šildyt. Paskui atsiradęs ciels žmogus be galvos. Na, paskui liepia sėstis prie ugnies, vis šildytis. Ans norėjęs prie to žmogaus sėstis ant suoliuko. Ans neprisileidęs. Paskui nepriėmė ant suolelio sėstis, tad anuodu susikibo. Ans, kur be baimės, buvęs padėjęs ant ugnies aną žmogų be galvos. Nu, paskui ans ant ugnies buvo; atlaužė, kaip nuo ugnies ėjo, pusę buto. Ans buvęs pikta dvasia, velnias. Paskui ėjęs, priėjęs pons, anas baimės vis tiek neturėjęs. O paskui, kad parėjęs ant ryto, tie ponai klausia:

– Ar suvokei baimę? Na ką, ar tu nieko nematei?

– Na ką, ėmetė pusę žmogaus, paskui ranką, o aš vis baimės neturiu, ir gana.

Jis tam ponui vis ir pasakoja:

– Įmetė pasturgalį. Aš dėjau prie ugnies ir liepiau šildytis. Jis turėjo sėstis prie manęs ant suolelio, aš jį stūmiau šalin.

Paskui ans sakęs, kad ėjo prie stogo, nuvertė stogo pusę, kamina. Tas pons paliko dideliai linksmas ir prižadėjo į tą dvarą kojos nebaštekt, ir nieks į tą dvarą nebatejęs, kaip ans išvarė.

(Papasakojo Paulina Tilvikienė-Pareigaitė, 32 m., iš Tilvikų k., Endriejavo v., Kretingos a. Užrašė Grigonytė Eugenija 1931 VII 7.)

P₁₃

Tėvas turėjo sūnų Kazimierą, jis netikėjo jokiems striokam. Tėvas sumislino jį pagąsdyt. Užlindo ant gūrų, prisirinko akmenų ir liepė, kad sūnus 12 val. ateitų knygų paimt nuo altoriaus. Sūnus paėmė knygas, kaip grįžo, tai pradėjo jį kas akmenukais mėtyt.

– Prašau nemėtyt, bus blogai!

Paleido pusę plytos. Jis kaip pagriebė tą pusę plytos, trenkė atgal, pataikė kakton, o tai buvo tėvas. Ir užmušė.

Kunigas klausia:

– Gal tu kokį stroką turėjai?

– Koks ten strokas? Atsirado koks durnius, norėjo mane pagąsdyti. Kaip režiau atgal, net ir kojas užvertė.

Susirinko kunigai ir nuteisė, kad jis išėitų ir, kur naktis užpuls, ten nakvotų. Pirmą naktį jį užpuolė miške. Ugnį suskūrė ir atsigulė. Klaus, kad kas barškina medin.

– Prašau mane nestrošyt, aš nieko nebijau!

Suskūrė didelę ugnį ir žiūro katron šalin. Prisklausęs įkopo medin. Žiūro, kad kaulai prišti ant raikštelės barškina. Padėjo tuos kaulus ant ugnies. Kiek padegino ir vėl nuėmė.

Atsigulęs sapnavo sapną, kad yra palei kelią ažuolas, tan ažuolan yra raktas, ir jis su tuom raktu turi nuveit tokian užkeiktan dvaran. Atsirakino dvarą, žiūro – vienan kambarin yra daugelis knygų. Paėmė pirmą knygą, kur parašyta:

– Kas šitą maldą skaitys, tai su manim kalbės.

Stojos prieš jį ponas.

– Aš esu karalius, turiu gražią dukterį. Kas šitan dvaran pernaktos, tas su dukteria ženysis.

Nusipirko šventos kreidos, apsirėžė ratą, turėjo kortas ir grajino vienas. Atejo velniai:

– Priimk ir mus grajyt kortom!

– Ar iš pinigų?

– Galim ir iš pinigų!

Velniai negalėjo prieit arčiau.

Grajino jie vieni. Paskum klausia:

– Kas tu toks, ko tu čia atėjai?

– Aš tokis kaip ir jūs!

– Ne, ne tokis! Mes galim viena minute pasiverst į mažiausius bužiukus, kita minute į didžiausius gyvulius.

Ir vienas velnias išaugo net iki lubų. O kitas išėmė iš sienos plytą.

– Mes viena minute galim šitą dvarą sugriaut, o kita pastatyt!

– Čionai menka galybė, bet pamėgykit jūs visi sulįst šiton skylėn!

Ir visi velniai vienas po kito sulindo ton skylėn, o Kazimieras uždėjo plytą ir užkabino rožančium.

Ant ryto ponas sako:

– Jei duktė mano sutiks, tai apženysiu.

Duktė pradėjo verkt.

– Aš esu tėvo dukrelė, bet man tėvas vyro neišrinks – kokį norėsiu, pati išsirinksiu!

Kazimieras gražiai apsirėdė ir laukia. Gražiai priėmė, ir karalaitei patiko. Apsiženino ir liko gyvent tan užkeiktan dvaran.

Velniai pradėjo labai spiegt ir prašytis, kad juos išleistų.

– Prižadėkit man, kad daugiau šitan dvaran neateisit, tai išleisiu!

Prižadėjo. Kazimieras juos išleido, o vienas velnias grįžo ir paprašė:

– Netoli kelio yra ažuolas, pavelykit tan ažuolan gyvent. Ir kas už to ažuolo užsikabins, kad būt mūsų.

Kazimieras ir pavelino.

Kartą važiavo jis pro tą ažuolą viešnagėn. Išlindo kokia kiaulė, pastrošino jų arklius ir užsikabino už ažuolo. Velniai apipuolė ir sako:

– Tu dabar mūsų!

– Gerai, tik leisk su pačia atsisveikint.

Leido. Velniai laukė, laukė, nesulaukė, atejo ir klausia:

– Ar tuoj ateisi?

– Velniai, į skylę!

Velniai, tai girdėdami išlakiojo, ir daugiau nesirodė.

(Puvočių k., Marcinkonių vls., Sabaliauskienė R., 33 m.)

P₁₇

Vieni tėvai turėjo tokį sūnų, kuris nieko nebijojo. O diktumo ir gerai turėjo, nes buvo kalvis. Kitą kartą, mat, žmonės ir savo šešėlio bijodavo. O jis nė velnio nebijodavo. Viena kartą jį norėjo išgąsdinti ir įleido jį į tokią užkeiktą kalvę. Jis turėjo toj kalvėje tris naktis nakvoti. Pirmąją naktį atsirado toks divoniuks, kuris jį pradėjo supti. Taip smarkiai jį supo, kad jis vos kvapą gali atgauti. O vis jis šaukia:

– Užčia užčia, dar smarkiau, užčia užčia dar smagiau!

Bet vis tą naktį jis iškentėjo. Atėjo antra naktis – jau ne divoniuks atsirado, bet senas juodas katinas. Iš to katino pradėjo darytis visokios baidyklos, visokie velniai, o jis vis nebijo. Atėjo trečia naktis. Jau dabar ne divoniuks ir ne katinas, bet senas, žilas, baltas senis, kuris jį ir vadina ristikis. Bet jis tau eis su baidykle ristikis – nė už kokius pinigus jį neprivarysi! Tada jis norėjo atsikratyti tų priklenybių ir sako seniui:

– Einam verčiau priekalą pamušti.

Senis sutiko. Eina, ima abu po kūjį. Bet kad jis buvo diktas, tai kai režė su kūju per priekalą, tai priekalas pusiau sprogo. Tada jis, pagriebęs senį už barzdos, ikišo barzdą į priekalą ir pradėjo duoti seniui į kaulus. Davė, davė, kad ir baidyklę jis užmušė. Tai mat, koks dikts ir drąsus buvo vaikas! Kai tik baidyklę užmušė, tai nuo to laiko daugiau ten ir nebesivaidino. O žmonės jį gyre ir gyre. Kiti net velniu jį norėjo pavadinti.

*(Papasakojo senelis Misius, Sangailių k., Betygalos vs.,
R[a]s[ei]n[ių] [apskr.]. Užrašė A. Kačėnauskas.)*

P₁₉

Gyveno toks neturtingas žmogus, kuris turėjo sūnų. Tasai sūnus viską mokėjo, tik baimės nemokėjo. Tada jis tėvui sakė:

– Leisk mane į žmonis eiti baimės mokytis.

Tėvas jį išleido.

Jis, beeidamas keliu, susitiko žmogų ir klausia:

– Ar, žmogeli, žinai, kur nors baimę išsimokysi?

Žmogus jam sakė:

– Eik tenai, į pietus, rasi dvarą užkeiktą. Jei tu jį išgelbėsi, duos tau ponas didelę karalystę, ir išsimokysi baimės.

Jis eidamas kalba vienas sau:

– Oi, kad mane baimė paimtų!

Tuo priejo dvarą, kuriam jis turėjo tris naktis vienas pernaktoti. Pernakvojo vieną naktį, visokių baimių matė, bet nebijojo. Pernakvojo pirmą naktį, antrą, trečią – ir vis nemoka baimės. Atėjo karalius po trijų dienų, atėjo ponas – dvaras jau buvo išgelbėtas. Tada ponas apženinio savo dukterį su tuo, kuris išgelbėjo dvarą, ir davė jam pusę karalystės. Kada jis apsiženino, vis tiek dar nemokėjo baimės. Jis vis dar kalbėjo:

– Oi, kad mane baimė apimtų!

Nusibodo jo pačiai tokių šnekų klausyti, tada ji sako savo tarnaitėi:

– Paimk tu viedrą su vandeniu, kuriame būtų daug bužungalvių, ir, kaip jis miegos, jam užpilk!

Tarnaitė taip ir padarė. Tada kad šoko tasai baimininkas, sakydamas:

– Oi, bijau!

Ir nuo to laiko niekados nebebijojo.

(Šią pasaką papasakojo Alfonsas Babarskas, 16 metų amžiaus, Paliūnų kaime, Seirijų parapijoje. Užrašė II kl. mokinys Vladas Salinis.)

P₂₀

Buvo pas vieną žmogų du sūnu. Vyresnysis buvo labai išmintingas. O jaunesnysis buvo prastesnis ir niekur jis negalėjo savo išminčia nieko veikti, ir nė jokio amato jis mokintis nenorėjo. Jeigu kas nors reikėjo padirbti, tuomet vyresnysis turėdavo viską vienas padaryti.

Tik su juo viena būdavo bėda. Tėvas, būdavo, jį pasiunčia kur nors vėlai vakare, o daugiausia naktį. Jeigu eidavo kelias pro kapines, vaikas krūptelėdavo ir sakydavo:

– Tėte, aš bijau, neisiu! Širpulys mane ima, neisiu!

Būdavo, vakarais susidaro vyrai ir ima kalbėti apie baidykles kokias nors, tai kiti klausytojai sakydavo:

– O, kaip baisu! Net mane širpulys paėmė!

Vaikas sėdi, būdavo, kampe ir klausos, ką tai reiškia. Jis negalėdavo suprasti. „Visi tai sako – baisu. O tatai nebaisu. Kas tai galėtų būti? Aš negaliu suprasti... Tikrai!“

Ir atsitiko, kad sykį tėvas jam pasakė:

– Girdi tu ten, kampe! Tu tai augi ir stiprėji, o amato dar nė kokio nenori. Reikia tau ko nors išsimokti, kad duoną galėtum uždirbti! Matai, kaip brolis dirba – prakaituoja. O su tavim išeina blogai.

– Aš, tėveli, labai norėčiau ką nors išmokti. Mane ima noras, kad būtų galima išmokti baisos!

Susijuokė vyresnysis, kaip užgirdo apie jo kalbą, ir pamanė apie save: „O Viešpatie, ot, koks kvailas mano brolis. A? Turbūt nieko iš jo gero neišeis per visą gyvenimą.“

Atsiduso tėvas ir sako:

– Bijoti tai tu išmoksi, o duonos tai iš to neturėsi!

Štai neužilgo atvyko pas juos varpininkai svečiuose, pradėjo tėvas gaudinti, nes jo jaunesnysis sūnus prie jokio darbo negali prisirengti.

– Pamanykite tiktai! Aš jo paklausiau: „Kuo tu duoną sau uždirbsi?“ O jis atsakė, kad norįs „išmokti baisos“...

– Na, tai jeigu taip, – tarė varpininkas, – to jis pas mane išsimokys. Atsiųskite jį tiktai pas mane – aš jį išmokysiu!

Tėvas apsidžiaugė, manydamas, kad galų gale sūnų jo išmokys ir ant gero pastatys... Tada varpininkas pasiėmė tą vaikiną pas save ir tuojaus jam perdavė varpus: ir jam visuomet reikėjo skambinti. Gal per kokias dvi dieni varpininkas prikėlė pačiame vidurnaktyje ir prisakė eiti į varpinyčią paskambinti:

– Ten tu baisybę pažinsi ir išmoksi.

O pats paslapčiomis įlipė tenai pirmiaus jo. Ir tik vaikinai ant viršaus įlipė ir pasivertė, norėdami paskambinti, tik staiga žiūri – ant kopėčių stovi koks baltas, lyg baidyklė.

– Ei, kas ten? – sušuko jis.

Vienok baidyklė nė gu gu, nė kokio atsakymo neduoda, stovi ir nesijudina.

– Na, na, atsiliepk! – sušuko vaikinai, – o ne, tai išnyk iš čia: nėra čia ko tau naktį vėsintis!

O varpininkas vis stovėjo nepasijudindamas. Dėl to, kad vaikinai tikrai pamanytų, jog čia baidyklė. Sušuko čia vaikinai antrą sykį:

– Tai ko gi tau čia reikia? Tu geriausiai atsiliepk, jeigu tu geras žmogus. O jei ne, tai aš tave greit nuo kopėčių nukelsiu...

Varpininkas pamano sau vienas: „Na, tu taip tik sakai!“ – ir žodžio neištaręs stovėjo lyg akmuo. Čia vaikinai sušuko ant jo trečią sykį. O ir tas jam negelbėjo. Išsibėgėjo jis iš visų jėgų, kaip davėsi į tą baidyklę – ir numetė ją nuo kopėčių, net ta baidyklė dešimtį minučių nuvirto nuo kopėčių žemėn. O vaikinai atsiskambino, [kiek] jam reikėjo, ir greit iš varpininkos nuėjęs atsigulė ir užmigo. Ilgai varpininkė laukė savo vyro, o jo vis nėra. Prikėlė ji vaikiną ir klausia:

– Ar nežinai tu, kur mano vyras prapuolė? Jis gi su tavimi į varpinę nuėjo.

– Ne, – atsakė vaikinai. – Stovėjo ten kažin kas ant kopėčių, ir jis man nenorėjo nė žodžio tarti, tai aš jį palaikiau už apgaviką ir numėčiau nuo kopėčių. Eikite, tamsta, ten ir pamatysite, ar ne jis tikrai, o man dėlto būtų biškį gaila jo!

Nubėgo varpininkė ir tikrai rado savo vyrą, jis gulė ir vaivorykšne: koją sau sulaužė. Parnešė jį namo ir nubėgo greitai pas vaikinų tėvą ir sušuko rūščiai:

– Jūsų tai malačius štai ką padarė: tai juokai – vyrą mano nuo kopėčių numetė, net tas koją sulaužė! Paimkite jį iš mano namų!

Išsigando tėvas, nubėgo ten ir ėmė sūnų barti:

– O čia tai per kokie padarai?

– Tėveli, paklausyk tikrai mane: aš visai tame dalyke nekaltas esu. Jis stovėjo tenai naktį kaip ir koksai piktadarys. Aš, mat, nežinojau, kas ten stovėjo: aš jį tris sykį geruoju klausiau, idant atsiliptų man arba šalin nueitų.

– A-a! – tarė tėvas, – su tavimi dar grieko dasigyvensi... Išnyk tu man iš akių šalin. Aš tavę daugiau ir pažinti nenoriu!

– Gerai, tėvel, o man vis tiek! Palaukėkit tiktai, kaip išauš, tai tada eisiu aš mokintis baisos, sužinosiu nors šitą įrankį, ir bus duonos!

– Mokykis, kuo nori, – atsakė tėvas. – Man, aišku, vis tiek... Štai tau 50-tis litų, ir eik sau, kur akys mato, tik žiūrėk – niekam susitikęs nesakyk, iš kur tu ir kas tavo tėvas, užtai, kad tu mane tuomi išjuoksi.

– Gerai, tėveli, jeigu tu daugiau neprisakei, aš taip ir išpildysiu, ką tu geidi.

Tik diena pasirodė, įsidėjo vaikas į kišenę 50 litų ir nuėjo plentu, ir murmėjo ir murmėjo tą patį:

– Ak, kad man ko nors išsigąsti! Ak, kad man ko nors baisu būtų!

Čia jį koksai žmogus ir užgirdo, kad vaikas pats sau kalba balsiai. Tada ėjo jie drauge ir užmatė jie toli kartuves. Tas žmogus sako:

– Matai tu ten tą medį, prie kurio septyniuose su virveline sesutekilpa vestuves padarė? O dabar skraidyti mokinasi. Tai tu sėsk apačioje jų ir nakties palauk, tai būtinai baisą pažinsi.

– Nejaugi? Na, jeigu daugiau nieko nereikalinga, – sakė vaikas, – tatai padaryti lengva: jeigu aš išmoksiu bijoti, tai gausi 50 litų: tai ateik rytą manęs aplankyti!

Ir nuėjo gudrus vaikas prie pakarėlių, atsisėdo po jais ir pradėjo laukti vakaro. Vakare šalta paliko, vaikas sukūrė ugnį. Pačiame vidurnaktyje papūtė koks šaltas vėjas, kad vaikas prie ugnies negalėjo sušilti. O kada vėjas pradėjo supti pakarėlius, vaikas pamanė: „Aš tai prie ugnies sušalau, o kaip jiems ten, viršuje, reikia šalti ir drebėti?“

Ir taip kaip jis buvo žmogus drąsus, tai greit pristatė kopėčias, užlipė ant viršaus, išnarstė pakarėlius visus iš kilpų ir nuėmė visą septynetą. Tada jis pakurstė ugnį geriau, susodino juos aplink, kad jiems sušilti galima būtų. O jie sėdėjo be pasijudėjimo, ir pradėjo jų rūbai degti, tai jis juos persergėjo:

– Ei, jūs, būkite atsargūs, o jei ne, aš jus ir vėl pakarsiu!

Pakarėliai jo neklausė ir nebijojo to, kad jų rūbai dega. Užpyko tada vaikas ir sako:

– Na, jeigu jūs patys saugotis nenorite, man jūsų neprižiūrėti!

Ir be kalbų jis juos paėmė ir pakorė, o pats paskui prie ugnies atsigulė ir užmigo. Ant rytojaus atėjo jo tas žmogus, manė gausiąs 50 litų ir klausia:

– Na, tai ką dabar – užtektinai turėjai baisos?

– Kur čia! Nieko, – atsakė jis. – Iš kur man bijoti? Tie, kurie ant viršaus, ir neišsižiojo: ir taip, kvaili, ir negesino ugnies, kada jų rūbai degė!

Tada tas žmogus aiškiai suprato: 50 litų jam negauti. Jis sugrižo atgal ir nuėjo sau vienas murmeldamas:

– Tokio aš dar iki šiol nesu matęs!

O vaikiną nuėjo savo keliu ir vis murmėjo sau į panosę:

– Ak, kad man baisu būtų! Ak, kad man ko nors išsigąsti!

Tatai išgirdo vežėjas, kuris pavijo jį keliu beeinantį, ir paklausė jo:

– Kas tu toks?

– O ką aš žinau? – atsakė vaikinąs.

Vežėjas dar sykį užklausė jo:

– Iš kur tu?

– Nežinau.

– Na, kas tavo tėvas?..

– O to aš sakyti neturiu tiesos.

– O ką tu čia sau į panosę murmi? A?

– Aš labai noriu, kad būtų baisu ko nors, o išmokinti manęs to niekas negali.

– Pamesk tu niekus kalbėti, o eik su manimi: matysi, kaip aš tave išmokinsiu!

Nuėjo vaikinąs paskui vežėją, ir vakare jie privažiavo prie smuklės, kur prisirengę jie į naktigultą. O įeidamas į smuklę vaikinąs atsiduso ir tarė balsiai:

– Ak, kad man baisu būtų! Ak, kad aš ko nors išsigąščiau!

Užgirdo tai smuklės savininkas, susijuokė ir sako:

– Jeigu tu tikrai to nori, tai tave čia tuoj pabaidys!

– Ak, nutilk tu! – šaukė vežėjas. – Kiek jau čia tokių gudruolių savo gyvybę padėjo! Kaip gaila bus, jeigu ir šis vaikiukas prapultų!

O vaikinąs tarė:

– Kaip tai? Čia nesunku? Aš noriu to išmokti! Dėl to aš ir išsileidžiau į pasaulį, idant man baisos išmokti!

Jis savininkui ramybės nedavė, iki jis nepasakė, kad čia yra užburtas dvaras, kur kiekvienas greit išmoksta baisos. Jeigu tikrai kas nors tris naktis ten išbus, tai tam karalius žada savo dukterį už žmoną. O ta karalaitė tokia graži – sunku ir apsakyti, o tame dvare yra neapsakomi turtai, kuriuos saugoja vien velniai. Tai kas išbus ten tris naktis, tai gali iš karto iš elgetos turtuoliu tapti. Daug norinčių buvo ten įeiti, bet nė vienas neišėjo.

Čia vaikinąs ant rytojaus, kaip tik diena, nuėjo pas karalių ir pasakė:

– Jeigu pavelysta, aš galiu tris naktis išbūti tame užburtame dvare. Karalius pažiūrėjo ant jo nuo kojų iki galvos ir tarė:

– Tu gali gauti nuo mūsų kokius tris daiktus, tik negyvus, ir visa tai pasiimti ir eiti į dvarą!

Tada vaikiną atsakė:

– Tai prašysiu aš sau ugnies, tekimui stanoką ir varstotą.

Karalius tada prisakė visus tuos daiktus nunešti į dvarą. Nakčiai užėjus, nuėjo vaikiną į dvarą, pasidėjo viename kambaryje, sukūrė ugnį, varstotą pastatė ir pats pradėjo tekinti.

– Ak, kad man baisu būtų! – balsiai sušuko jis. – Gal ir čia aš nieko neišmoksiu?

Štai jis pusnaktį norėjo ugnį pakurstyti, idant šilčiau būtų, pradėjo jis ugnį pūsti. Staiga kažin kas kaip sušuks viename kampe:

– Au! Miau! Šalta muuums čia!

– Na, na, kvailiai! – sušuko jis. – Ko jūs ten rėkiate? Jeigu šalta jums, išeikit ir sėskit prie ugnies – ir sušilsite!

Ir tik jis tuos žodžius tarė, kaip staiga dvi juodi kati, iš kampo išbėgusios, pasišokinėdamos prišoko prie jo, atsisėdo viena iš vieno šono, kita iš kito ir baisiai degančiomis akimis žiūrėjo į jį. Netrukus sušilo jos ir tarė:

– Daugiau kartomis suloškime, ką?

– Kodėl ne, – atsakė jis. – Tik pirmiau parodykite jūs man savo nagas.

– Oho, – sako, – kokios ilgos pas jus nagos! Palaukite, reikia jums apkirpti nagos!

Ir sugriebė jis kates už karčio, pakėlė jas ant varstoto ir stipriai, stipriai sumygo joms kojas.

– Apžiūrėjau aš jūsų pirštelių, ir perėjo man noras su jumis kartomis lošti.

Jis užmušė jas ir įmetė į balą. Tik jis užbaigė darbą su pirmutinėmis katėmis ir norėjo prie ugnies pasišildyti, kur buvus, kur nebuvus pradėjo iš visų kampų urvų juodos katės, juodi šunys su degančiais retėžiais [lįsti]. Ir vis daugiau ir daugiau: taip, kad vaikiną apsisaugoti nuo jų negalėjo. Jie rėkavo, lindo į pačią ugnį ir nešiojo nuodėgalius į visas puses. Jis neiškentėjęs nutvėrė peilį ir kaip sušuks:

– Šalin iš čia, negeros dvasios! Šalin!

O pats drąsiai puolė ant jų. Dalis išbėgiojo, o kai kuriuos jis paguldė ant vietos ir įmetė į balą. Sugrįžęs pasitaisė ugnį ir užsinorėjo jam miego. Apsidairęs pamatė jis lovą ir nuėjo ant [jos] miegoti. O tik jam

akys užsimerkė – štai lova po juo susijudino ir nuvažiavo per visą dvarą.

– O tai taip! – tarė jis. – O, gerai, kad dar greičiau!

Ir lova sujudo labai smarkiai, tarytum, kad šešetas arklių buvo sujungta. Per slenksčius, per kopėčias aukštyn – žemyn! Tik hop hop – ir lova apvirto kojomis aukštyn. Tartum, kad ant jo kalnas užgriuvo. Jis nusvaidė kaldras, paduškas, kur papuolė, išėjo iš po jos ir tarė:

– Na, tegul dabar viena važinėja, jeigu nori!

Tuomet atsigulė prie ugnies ir užmigo iki dienos. Ant rytojaus pats karalius atėjo jo aplankyti ir, kaip pamatė jį gulintį prie ugnies, pamanė, kad velniai jį nukankino ir jis numiręs guli. Ir tarė jis tuomet:

– O dėlto gaila to vaikinų!

O vaikas, išgirdęs tai, šoko ant kojų ir sakė:

– Na, dalykas tasai ne taip greit pasibaigs!

Pasistebėjo karalius, apsidžiaugė ir pradėjo klausinėti, kas čia su juo atsitiko.

– Viskas gerai! – atsiliepė jis. – Viena naktis praėjo laimingai, dvi ateinančios irgi praeis gerai.

O kad jis atėjo į smuklę, tai šeimininkas ir akis iškėtė:

– Aš ir nemaniau, – tarė jis, – dar tave gyvą pamatyti! Na ką? Išmokai tu baisyti? A?

– Ne, – atsakė jis. – Vis tai yra niekis! Kad kas nors mane išmokintų...

Nuėjo jis ant antros nakties į dvarą, atsistojo prie ugnies ir užtraukė savo senybinių dainą:

– Ak, kad man baisu būtų!

Tik pusnaktis užėjo, užgirdo jis kokią triukšmą iš karto tylomis, o paskui vis labiau ir labiau. Paskui biškį nutilo, ir staiga su didžiu trenksmu iškrito iš kamino pusė žmogaus.

– Oho! – sušuko vaikas, – dar pusės netenka, to mums maža!

Ir vėl kas subraškėjo, ir iškrito iš kamino antra pusė.

– Palauk! – sušuko vaikas. – Aš tau geriau ugnį įkursiu!

Kada jis įkūrė ugnį, atsigrižęs pamatė, kad abi pusės susijungė, ir pasidarė vienas žmogus – vyras. Ir atsistojo tas vyras ant jo suolelio.

– Ege, tokios sutarties pas mus nebuvo, – tarė vaikas. – Suolelis tai yra mano!

Nepažįstamasis norėjo jį pastūmėti, o vaikas, to nelaukdamas, nepažįstamąjį nustumė nuo suolelio ir atsistojo ant savo vietos. Taip dar daug iškrito nepažįstamųjų vienas po kito. Jie gavo kažin iš kur de-

vynius kaulus kojų ir du kiaušu, sustatė tuos kaulus ir pradėjo lošti iš jų. Ir vaikinui pasinorėjo lošti su jais iš tų kaulų, jis sako jiems:

– Klausykite, galima ir man su jumi?

– Gerai, – sako, – ar yra pas tavo pinigų?

– Pinigų pas mane tai užteks, tik jūsų kamuoliai neapiskritūs!

Čia paėmė jis kiaušus, įsukė į stanoką ir greitai laiku nutekino juos.

– Na, tai dabar geriau jie ritės! – tarė jis.

Ir ilgai su jais lošė, pralošė kiek pinigų, ir tik dvylika valandų pramušė, kaip viskas išnyko. Vaikinas atsigulė ir saldžiai užmigo.

Ant antros dienos atėjo karalius jo aplankyti.

– Na, kaip čia tau buvo šią naktį?

– O, aš lošiau su jais! – atsakė vaikinas, – ir pralošiau pora centų.

– Ir nebaisu tau buvo?

– Kur ten – linksma buvo! Ak, kad man priseitų ko nors išsigąsti!

Trečioje naktyje jis vėl atsisėdo ant savo suolelio ir tarė iš visos širdies:

– Ak, kad man baisu paliktų!

Ir jau kada paliko visai tamsu, atėjo šeši baisiai dideli žmonės ir atsinešė su savim grabą. Tada vaikinas tarė:

– Nu, tai čia tikrai mano pusbrolis, kuris dienos dvi, kaip numirė!

Jis pamojo pirštu ir pradėjo šaukti:

– Eikš, broli, eikš!

Milžinai padėjo grabą ant žemės, o vaikinas priėjo ir nuplėšė nuo grabo viršų. Ten gulėjo numirėlis. Jis dasilytėjo prie jo: jis buvo šaltas kaip ledas.

– Palauk, – sakė vaikinas, – aš tave biškį sušildysiu!

Jis priėjo prie ugnies, pasišildė rankas ir, sugrįžęs prie numirėlio, priglaudė savo rankas prie veido. O paskui ir visą jį išėmė iš grabo, nusinešė prie ugnies, pasisodino šalia savęs. Ir duok trint numirėlį, bet tas nieko jam negelbėjo. Tuomet jis pamanė: „Ar negelbėtų, kad mes atsigultumėm abu vienoj lovoj?“ Nusinešė į lovą, ir abu atsigulė kartu. Kiek laiko praėjus, numirėlis atgyvėjo ir pradėjo krutėti. Vaikinas jam sako:

– Na, matai, broliuk! Gerai, kad aš tave sušildžiau!

Vienok numirėlis atsikėlė ir prakalbėjo:

– Na, aš tave dabar užsmaugsiu!

– Ką-ą-ą? – sušuko vaikinas, – tai reiškia – toks tavo dėkingumas? Eik geriau vėl į grabą! Nėr čia ko!

Jis pakėlė jį ir sviedė atgal į grabą, uždarė viršų. Tada prisiartino šeši milžinai ir nunešė grabą su savim.

– Negąsdina manęs čia nieko! – tarė vaikas. – Ne, aš čia bijoti niekuomet neišmoksiu...

Ir įėjo tada žmogus, o buvo jis daug didesnis už kitus: pažiūrėt tikra baidyklė. Tai buvo senis su žila ilga barzda.

– Ak tu, nykštys toks! – sušuko jis. – Na, tuojaus išmoksi tu pas mane, kaip reikia bijoti! Tuomet tu turi numirti!

– Na, na – ne taip greitai, nesiskubink! – atsakė vaikas. – Jeigu man mirti reikia, tai mes dar pasiminosime...

– O aš tave nutversiu ir nebeišleisiu! – tarė senis.

– Na, na – pamažu, pamažu! Ko taip labai išsivaikščiojai? Su tavimi aš tai lygu, o gal dar ir stipresnis būsiu!

– Na, tai mes pamatysime! – tarė senis. – Jeigu tu stipresnis už mane, tai tave pamokysiu. Duok šen, pabaigsime.

Ir nuvedė jis jį per tamsius kambarius į savo kalvę. Ten jis atsimojo ir per kartą suvarė į žemę priekalą.

– Na, ir geriau da padarysiu! – tarė vaikas ir prisiartino prie kito priekalo.

Senis stovėjo prie jo, kad prižiūrėti, ką jis darys, o jo balta barzda buvo iki pat žemės. Tada vaikas, nutvėręs kirvį, perkart perkirto priekalą per pusę ir išspraudė barzdą senio į priekalą.

– Na, dabar jau tu mano rankose! – sušuko vaikas. – Dabar tau galas priėjo!

Jis sugriebė geležį ir pradėjo senį deginti, kol tas nesukaukė ir [ne]pradėjo prašyti dovanoti. Žada jam už tai nematytus turtus. Išėmė vaikas kirvį ir paleidė senį ant liuosybės. Tada nuvedė jį senis atgal į dvarą ir parodė jam rūsyje tris skrynias, pilnas aukso.

– Iš jų, – tarė jis, – viena dalis dėl biednujų, antra karaliui, o trečioji tavo.

Numušė dvylika, ir jis išnyko, o vaikas paliko vienas patamsyje.

– Iš čia tai aš išeisiu! – tarė jis.

Atėjo jis į savo vietą ir gardžiai užmigo prie ugnies. Ant rytojaus atėjo karalius ir sako:

– Dabar tai tu žinosi, kas tai yra baisa!

– Ne! – atsiliepė jis. – Vis tai nieko nereiškia! Mano numiręs brolis buvo atėjęs čia, buvo atėjęs senis su ilga barzda, kuris man parodė apačioje daug pinigų. Na, kas tai yra baisu – to tai man niekas nepreiškė!

Tada tarė jam karalius:

– Tu išgelbėjai nuo burtų šitą dvarą, tai dabar turi vesti mano dukterę už pačią.

– Vis tai atatinkamai! – tarė vaikinas. – O vis aš dėlto ir nesužinojau, kas tai yra baisa!

Ir išnešė auksą iš rūšies, ir surengė vestuves, o jaunas karalaitis kaip mylėjo savo pačią ir kaip jis buvo laimingas!

Galas.

(Ežerėnų – Zarasų vid. mokyklos III kl. mok. L. Giedraitis.)

P₂₁

Viena syki gyvena du bruoliai. Viens buvo kunigs, no kits durnius. Tas durnius neturieją ką valgyt, tai jį laiķe pas savės kunigs. Ale tas durnius baisiai visims ikyrieja: jis vis vapiėdava i vapiėdava:

– A, kad aš žinuočiau, kas tai yr drebietins struoks! A, kad aš žinuočiau, kas tai yr drebietins struoks...

Vo labiausiai ikyrieja tam kunigui tuos juo durnas šnekas. Tai tas kunigs paskelbe, kad kas juo bruoli išmuokytu, kas tai yr drebietins struoks, tai tam duotu jis tris šimtus rubliu.

Zaras atsirada tuokių mokslinčiu. Ateja tuoks vuokietys. Jis susišnekieja su kitu tuokiu žmuogum, liepe apsilvilt išversta skranda, nakti pasirepiečyt bažnyčiuo ant skadų i laukt ateinant durniaus. Vo tas vuokietys vara ait nakti durniu i bažnyčia pazvanyt.

– Tai kas čia man yr! – saka jis.

I ain. Lip skadais ant viškelių, žiūr: kažikas pasikerieplines ant skadų i kiunksa.

– Traukis! – surika durnius.

Ta baidykle nesitrauk.

– Sakau, kad traukis!

Ugi jis nutviere tai baidyklei už spranda, kad tiekš puo skadais – i užmuše. Užlipa, pazvanija i pareja namuo.

– Nu, ką? – saka vuokietys, – a nieka nematei bažnyčiuo?

– Ką aš matysiu, tiktai kažikas buvo pasikerieplines ant skadų man ant taka, verčiau ant žemės i užmušiau!

Visi baisiausiai parsiganda, kad durnius užmuše žmuogu. Vo jis nikiķ neisigandes viel tą pati vara:

– Vo kad aš žinuočiau, kas tai yr drebietins struoks...

Tuo šaly gyvena tuoks puons. Jis turieją tuokia užkeikta giria. Tuo giriuo būdava naktims visuokiausiu baidykliu. Tai i atvažiava tas

puons vežtis tą durniu i išmokyti jį, kas tai yr drebietins struoks. Nu-siveže jį i liepe tuo giriuo tris naktis parnakuot.

Nu, tai gerai, naja durnius vakare i tą giria, susikūre ugni i šilduos. Jau dvylikta valanda. Ugi žiūr jis, kad atein du milžinai. Jie nešas graba. Tą graba biški tuoliau pasilika, vo jie ateja pas ugnies. Išsieme kuortas i saka:

– Gal pakuortuot ukvatiji?

– Galem pakuortuot, – saka durnius.

Nie jis bija, nie – susieda i kuortuo pas ugnies. Atsibuoda tam durniui kuortuot, atsikiele, palika tuos milžinus i nubiega pažiūriet, kas tam grabe yr. Naja, atsidare, žiūr – milžins negyvs paguldyts. Tai jis tą milžina šiaip taip prisivilka prie ugnies sušildyt, kad atsigautu. Atluoše prie ugnies i liepe jam šildytis. Jieme, biški labiau ugnis i isigava, i pradieja tam nabašninkui degt skvernai.

– Traukis, buo sudegsi! – sušuka durnius.

Nabašninks nie nesukrutieja.

– Sakau, kad traukis!

Nabašninks nekrut. Ugi tik jis tam nabašninkui už kuoju, nuvilka prie graba, iverite i saka:

– Kad tu tuoks durnas, tai aš pats tavi sušildysiu.

Isilipa jis pas tuo milžina i graba, atsigule i šilda. Ugi ieme i atsigava tas milžins: tik grybšt, grybšt durniui už kakla i smaug. Ugi tik jis greit išsisuka iš juo nagų, iššuoka iš graba, užtrenke i palika:

– Mat, kuoks! – misly durnius, aidams pas ugnies. – Aš nuoriejau jį sušildyt, vo jis nuorieja mani pasmaugt!

Naja prie ugnies, žiūr, kad jau niera milžinų. Jis usikaite saguoniuka ant ugnies i virin vandeni. Ugi pasižiūr, kad ties juom puo medžių kyba žmuogaus kulšis.

– A, kad čia man ikristu i saguona, tai isivirčiau miesuos, – sumurmieja durnius.

Ugi pliumt – i ikrita kulšis i saguoniuka.

– Gal da ikristu?

Kita kulšis pliumptelieja. Durnius isivire, valga sau be juokias baimes. I pradieja švist.

Naja viel pas tuo puona.

– Nu, – saka puons, – mislydams, kad durnius jau žina, kas tai yr drebietins struoks. – A nieka giriuo nematei?

– Ką te matysi!

Jis papasakuoja, ką mates, ale kad tai bijuot, tai nie nepamisljies. Baisiai visi dyvijuos iš tuokia drasaus žmuogaus. Puons jam liepe da syki ait nakuot te.

Naja durnius antra nakti i giria. Susikūre ugni i šilduos. Tik žiūr – atein du juodi katinai i atsineš varstuota. I jie praša durniaus, kad jis su jais kuortuotu.

– Tai kad jūsu rankas niekai! – saka durnius. – Gal nuoriat, aš jums pataisysiu, tai tąsyk galiesme kuortuot.

Katinai apsiime. Durnius isišriubava katinus i varstuota, kad pradije pilt i kaili! Išpyle kaili juodukams i pareja viel pas puona. Puonui pasisake, kad viel nieka bausaus nemates.

– Nu, tai aik trečia nakti nakuot! – saka puons.

Kas jam znuočy, ain jis!

Viel najes susikūre ugni. Žiūr – atein kad jau sens seniuks. Juo barzda buva salik keliu i rankuo turieja dideli kūji.

– Aikim, vaikuti, mudu pažiūriet, katras diktesnis, – saka jis.

Jis naja prie kelma, kad pyle su tuom kūju, kad kelms sutrūka i skeveldras. Paskui liepe durniui mušt. Pasiime durnius kūji, vo senis pasilenkes žiūr ties tuo kelmu, kaip jis mušt. Mat, pasidieja tuo senia barzda ant kelma. Kad rieže durnius su kūju – i primušė tą barzda prie kelma. Tas senis kad pradieja šaukt! Durnius vis tiek neleidž.

– Aš tau, vaikuti, pasakysiu, kur čia giriuo yra skrynja auksa, jeigu mani paleisi.

Durnius vis tiek neleidž. Kai senis prižadieja jam, kad jis galiesias apsiženyti karalaičiuke i da tus pinigų pasiimt, tai tąsyk durnius paleida.

Taip i buva. Durnius gava skrynja pinigų i karalaičiuke. Ale senaja mada jis vis tiek nepamete: jis vampasy i vampasy:

– A, kad aš žinuočiau, kas tai yr drebietins struoks!

Baisiai ikyrieja juo pačiai. Ją viena syki pamuokina viena senike, kaip reik ji išmuokyt drebietina struoka. Ji sake, kad reik pasemt šalta vandenio su ledais i prigaudyt žuvikių. Tas žuvikes, sake, suleist i tą vandeni. Kai durnius mieguos, tai užliet jam i anti tas žuvikes su vandeniu.

Taip ji i padare. Dryk drykt! Ka šuoka iš luovas durnius: tuos žuvikes anty krut, čia ledai šalti...

– A, dabar tai žinau, kas tai yr drebietins struoks! – sušuka durnius. Nuo tuo sykia tuokių nieku daugiau nevapiedava.

(Papasakoję Pr. Stulgaitienė, 40 metų a., iš Mankūnų k., Girkalnio vlsč.)

P₂₄

Vienas tėvas turėjo sūnų, kuris nieko nebijojo. Jis, neturėdamas namie ko veikti, nutarė eiti į pasaulį baimės ieškoti. Eidamas jis atėjo į vieną miestelį, kur bažnyčioje naktimis vaidindavosi, ir niekas negalėjo nieko padaryti. Jis pasisiūlė toje bažnyčioje naktį prabūti. Nusipirko kortas, nuėjo į bažnyčią ir laukia. Apie dvyliktą nakties jis mato, kad ateina trys kunigai ir lošia kortomis. Jis, priėjęs prie jų, prašo, kad jį priimtų drauge lošti. Bet jį priimant, jis praneša, kad jei kuris iš jų praloš, tai tam nusuks sprandą. Tas vaikinys mokėjo gerai lošti ir vieną kunigą netrukus aplošė. Tas pabėgo. Tuo aplošė kitą, ir tas pabėgo. Kai pralošė trečias, tai vaikinys šoko jį vytis ir užsikabino jam už sprando. Tas šaukdamas jam sako:

– Jei tu mane nesmaugsi, tai aš pasakysiu, kur čia yra pinigai užkasti.

Jis kiek atleido jo sprandą, ir tas kunigas pasakė, kad čia, po bažnyčios trimis durimis, yra užkasta pinigų skrynė, ir ji neduoda jiems ramumo. Jie turi tą skrynią išsikasti, tai tada bus ramu. Tas vaikinys tą kunigą paleido.

Ant rytojaus vaikinys pasakė klebonui, kad jie išsiimtų iš po bažnyčios esamus pinigus. Kaip atkasė tris duris, tai po jomis rado pinigų skrynią. Iš tų visų rastų pinigų tas vaikinys pasiėmė tik tris rublius ir keliavo toliau.

Atėjo į vieną vietą, kur buvo užkeiktas dvaras ir vaidinosi palaidota duktė. Jis pasisakė, kad ateina baimės ieškoti. Dvaro ponas pasakė, kad jei jis išvaduos dvarą nuo velnių, tai duos jam didelius pinigus ir išleis už jo dukterį. Tas sutiko.

Vaikinys, nuėjęs į dvaro kambarius, apsirėžė apie save tris ratus. Su juo sergėti nuėjo ir vienas kareivis, kaip jo tarnas. Apsirėžęs tris ratus apie save, jis yra ramus. Siunčia kareivį, kad tas atneštų alaus atsigerti. Išsiunčia, bet nesulaukia grįžtant. Eina žiūrėti ir randa kareivį negyvą. Duoda jam snukin, bet tas kareivis negyvas. Vaikinys sėdi sau rate, ir tiek. Po kiek laiko pradėjo rinktis velniai. Atėjo vienas velnias ir sako:

– Ko tu čia atėjai?

Tas tyli. Velnias sako:

– Aš šoksiu pas tave.

Kaip tik velnias šoko pas jį ratan, tai tas vaikinys jam ir nukirto ranką.

Taip pirmą naktį jis išliko gyvas. Antrą naktį jis vėl eina į rūmus. Vėl

jam duoda kareivį už pasiuntinį. Vaikinas vakare siunčia kareivį atnešti alaus, tai velniai jį užmuša. Vaikinas už trijų ratų sėdi sau ramus. Velniai jį gąsdina. Vienas iškišo jam liežuvį. Vaikinas jį nutvėrė ir nukirto su kardu.

Trečią naktį atėjo pats liucipierius. Jis iš piktumo, nieko negalėdamas vaikiniui padaryti, ikišo į ratą koją, ir ją vaikinas nukirto. Kaip nukirto liucipieriui koją, tai visi velniai išbėgiojo. Išėjo ir vaikinas pasivaikšioti. Jis beeidamas pagal upelį pamatė velnio žmoną. Jis ją nutvėrė, ji šoko bėgti ir ją perplėšė pusiau. Iš jos pasipylė rupūžiukės ir vabalai. Vaikinas ją sukapojo, ir nuo to laiko ten daugiau nesivaidino.

(Seredžiuje, Dabašinskaitė, 20 m.)

P₂₅

Kitą kartą tėvas turėjo sūnų, kuris nieko nebijojo: nei vaiduoklių, nei velnio – nieko.

Jo tėvas buvo zakrastijonas, todėl kartą nuvedęs sūnų paliko bažnyčioje, ir jis pasislėpęs pradėjo vaitoti. Norėjo išgąsdinti. Sūnus, nutvėręs žvakidę, leido į tėvą, kuris žuvo nuo to smarkaus smūgio.

O sūnus, radęs tėvą užmuštą, išėjo į pasaulį ir ieškojo baimės, bet veltui.

Vieną kartą, einant pro kapines, užgirdo kažką beverkiant, bevai-tojant. Prisiartinęs rado gulintį tėvą, kuris prašė gerti. Nieko nebijęs sūnus, pasėmęs su skrybėle vandens, pagirdė ir nuėjo toliau. Beeinant sutemo, todėl nuėjo pas vieną ūkininką nakvynės prašyti. Ūkininkas maloniai jį priėmė, ir, nuvedęs į klojimą, paliko nieko nebijantį miegoti.

Jam baigiant užmigti, atėjo žmogus ir pasikorė. Po trumpo laiko atėjęs velnias sudaužė duris ir, atrišęs pakaruoklį, paėmė už kojų, pakratė. Pakaruokliui per gerklę iškrito geri jo darbai, o velnias išsinešdino, palikęs tariamuosius gerus darbus.

Rytą nieko nebijęs sūnus, pasiėmęs gerus darbus ir pasakęs „Ačiū!“ už nakvynę, išėjo ieškoti baisių. Vakare nakvynę gavo pas vieną poną, kurio namuose vaidindavosi. Ponas, davęs patalynę, nusiuntė ieškantį baimės ten miegoti. Jam taisantis gulti, atėjo kažin koks vaiduoklis ir pavadino nebailų sūnų su juo eiti pagroti kortomis. Sutiko. Grojo, grojo, o vis daugiau išgroja nebailius iš vaidinuoklio. Ir galų gale nušpieliavo vaiduoklį. Nieko nebijęs prie krūvos pinigų norėjo užmigti,

bet vaiduoklis, pagailėjęs pinigų, atėjo jų atsiimti. Ir net su piktumu. Nieko nebijantis užmušė jį su gerais darbais. Užmušęs atsigulė prie pinigų ir, primerkęs akį, žiūri. Tik šit – ateina pono tarnas. Pamanęs, kad pinigų saugotojas miega, prisisėmė kišenes ir nuėjęs pasakė ponui apie tai. Ir ponas norėjo pasipelnyti, bet nieko nebijęs tarė:

– Gana, gana jau jums tiek, kiek tavo tarnas prisisėmė.

Ponas suprato ir atsiprašęs gavo vieną trečdalį pinigų. Nugirdė nebailių ir primylėjo, kaip galėdamas: net po trijų dienų persiskyrė. Persiskirdami vienas kitą pabučiavo ir persiskyrė. Toliau nebailius vedė to pono dukterį, su kuria gražiai sugyveno ir neįtė jokios bėdos, bet dažnai jis sakydavo:

– Aš noriu sužinoti, kas toji yra baimė, tik nežinau kaip, nes aš jos ieškojau, o neradau.

Tas pačiai įgriso, ir ji vieną rytą jam miegant užliejo kibirą vandens, o jis rėkdamas išbėgo iš namų. Nuo to laiko niekuomet nebeieškojo baimės, nes žinojo, [kas ji yra].

*(Pasekė tėtis, 76 metų. Užrašė Br. Sereika, Strulionių k.,
Naujamiesčio v., Panevėžio apskr.)*

P₂₇

Gyveno sau taip toki gaspadoriai ir turėjo vieną sūnų. Ale tas sūnus buvo vardu Jonukas. Ale tas Jonukas nesivadino vardu, ale Strokas. Tas Strokas aidavo ieškotie baimės. Jis nieko taip nebjo, ale jis susimislijo pas savo susiedą. Paskui bernas nuėjo pas kapinyną ir laukia. Žiūro – pareina. Jis išsivertė kailinius ir aina priešai jį, o tas Strokas nebjo. Ir jis turėjo uzboną. Kap tą davė in galvą – ir užmušė! Parėjo namo. Ant rytojaus tėvui pasakoja Strokas, kad jisai užmušė ir žmogų. Tai paskui tėvas ir išvarė Stroką in svieta vandravot. Tai paskui Strokasėjo,ėjo ir daėjo tokią karčemą ir inėjo in tą karčemą. Žiūro – pilna žmonių. Užsigeria visi žmones ir klausia:

– Kaip tu vadiniesi?

– Aš vadinuosi Strokas, ainu ieškotie baimės.

– Tai žinom mes tokią baimę, ale mumi tavęs iškada, kad gali nepareit.

Atsakė Strokas:

– Vis tiek bus gerai, turite duot man šv. kryželius ir stalelį, ir mišiauną žvakę.

– Ale kur gausim kryželius? Reikia aitie pas staliorių, kad padarytų penkis kryželius. Ir padarė. Paskui nunešė in bažnyčią, pašventino ir parnešė namo. Paskui padavė tam Stroku. Ir nusinešė pas tą tiltą, pasistatė stalelį, paskui pasistatė kresias ir atsisėdo. Apsistatė kryželiais aplinkui save ir poteriauna. Klauso – dejuoja. Klausia:

– Jei gera dvasia, tai atsišauk, o jeigu negera, tai aik skradžiais žemę! Negirdėt nieko. Klausia antrą kartą:

– Jeigu gera dvasia, tai atsišauk, o jeigu negera, tai aik skradžiais žemę!

Ir negirdėt nieko. Klausia trečią rozą:

– Jeigu gera dvasia, tai atsišauk, o jeigu negera dvasia, tai aik skradžiais žemę!

Tai atsišaukia:

– Gera!

– Tai ko tu reikalauji?

– Dvylika mišių vieną valandą!

– O tu čia nebūsi?

– Ne, aš išeisiu!

– Nu tai bus gerai.

Paskui pasakoja:

– Ji prašė, kad vieną valandą dvylika mišių atlaikytų.

Atsakė vyrai:

– Nu tai gerai!

Tai paskui užpirkio ant dvyliktos ir atlaikė. Tai paskui Strokas laukė apie nedėlią česo, ir nieko negirdėt. Tai paskui vyrai sudėjo šimtą rublių Stroku ir išėjo. Aina, aina Strokas – daėjo tokią stubukę ir žiūro: toj stubukėj du žmonys, o vieną negyvą muša. Klausia Strokas, sako:

– Kam jūs mušat?

– Užtai mes mušam, kad mumi neatadavė šimtą rublių. Tai paskui sako Strokas:

– Nemuškit, aš ataduosiu jumi tai šimtą rublių. Tai jūs pašarvokit, tai aš jumi duosiu do ir ant šermenų.

Tai paskui ir pakavojo. Paskui Strokas aina toliau. Aina, aina – ir susitiko tokį senelį. Ir klausia senelis:

– Kaip tu vadiniesi?

– Aš vadinuosi Strokas, ainu ieškoti baimės.

Atsakė senelis:

– Tai aš žinau, ale man tavęs iškada.

Atsakė Strokas:

– Tai bus gerai.

Sako senelis:

– Tai kai tu nuveisi in tą bažnyčią, tai [bus] ta pilna bažnyčia grabų. Tai paskui pamatysi, kaip išlįs tai tokia juoda kaip žemė. Tai tu tik insižiūrėk to grabo šniūruką, kad žinotum. Tai tu prašykie pinigų: bačką varinių, bačką sidabrinių, bačką raudonųjų. Tai tau duos.

Ir nuvėjo pas kunigą. Klausia:

– Kaip tu vadini?

– Aš vadinausi Strokas, ainu baimės ieškotie.

Sako kunigas:

– Aš žinau, ale man tavęs iškada.

Atsakė Strokas:

– Jei duosit man bačką varinių, bačką sidabrinių, bačką raudonųjų...

Atsakė kunigas, sako:

– Duosiu, ale ar tu pagausi?

Sako Strokas:

– Pagausiu.

Ir paskui nuvėjo Strokas in tą bažnyčią ir užsilipo ant vargonų, ir poteriauna. Jau pradedant temt, žiūro: išlindo tokia juoda kaip žemė ir tik laužo žvakes ir liktorius, ką tik užtinka. Paskui abibėgo aplinkui bažnyčią, paskui tik vuodžia – ir pamatė. Paskui tik krauna grabus. Krovė, krovė, tik paskutinį – ir pagriebs. Tik pasakė „amen“, ir sugriuvo grabai. Vėl krauna, krauna, tik paskutinį dės – ir pagriebs. Tik pasakė „amen“, ir sugriuvo grabai. Tai paskui aidama pasakė:

– Tai ščestis tavo, kad gaidys užgiedojo.

Paskui kitą vakarą jisai užsilipo ant vargonų ir poteriauna. Pradedant temt, ir žiūro: išlindo iš grabo, tik laužo, ką tik užtinka, ir tik uodžia – ir pamatė. Tik krauna grabus, jau tik paskutinį padeda – ir pagriebs. Tik pasakė „amen“, ir sugriuvo jos grabai. Paskui vėl krauna, krauna ir tik paskutinį padės – ir pagriebs. Tik pasakė „amen“, ir sugriuvo. Paskui pasakė:

– Tai tavo ščestis buvo, kad gaidys užgiedo. Aš tave būčia prarijus.

Ir nuvėjo, atsigulė. Jisai išėjo.

Paskui trečią vakarą nuvėjo pas bažnyčios duris ir atsistojo, ir laukia, kas čia pasidarys. Pradedant temt, žiūro: išlindo iš grabo, praėjo pro jį. Jisai paskui nuvėjo in tą grabą ir inlindo, ir insitraukė šniūruką. Apėjo

aplinkui, nieko nerado ir ji. Ale da ne čėsas jai aitie gult. Ale ji neturi ką veikt, tai aina gult. Ateina, žiūro, kur dingo šniūrukas. Klausia ji:

- Kas čia mano grabe?
- Strokas.
- Tai ko tu čia?
- Atėjau baimės ieškotie.
- Tai išlįsk iš grabo, aš tau parodysiu baimę.

Atsakė Strokas:

- Tai ką tu man darysi?
- Prarysiu.
- Tai aikie, išvemk tuos žmonis, ką sujėdei, tai tada mudu pašnekėsime.

Tai ji nuvėjo. Vėmė, vėmė ir vėl atėjo. Sako:

- Kas čia?
- Strokas.
- Tai atadaryk grabą.
- Neatadarysiu. A jau išvėmei?
- Jau!
- Tai ką man darysi?
- Suėsiu.
- Tai aik da išvemt.

Ir nuvėjo. Vėmė, vėmė ir paskui vėl atėjo. Sako:

- Kas čia?
- Strokas.
- Atadaryk grabą.
- A jau išvėmei?
- Jau!
- Tai ką man darysi?
- Nieko.

A jau šalia ta? [Prasidaro], pažiūro: tai tokia šviesi, kad nesvietiškai. Ir paskui išlindo. Ir atsisėdo abudu ant grabo. Ir prašvito.

Paskui kunigas siuntė pažiūrėt zakristjoną, kodė teip ilgai nepareina. Ateina zakristjonas. Atėjo, atsidarė duris, žiūro, kad pilna bažnyčia negyvų. Atėjo in kleboniją. Pasakoja kunigu, kad pilna bažnyčia žmonių negyvų. Tai kunigas paskui atėjo in bažnyčia, apsirengė ir ėjo mišių laikytie. Ir atsivedė abudu pas altorių. Paskui laikė kunigas mišias, ir toj pana nebėgo per mišias. Paskui kunigas nusivedė in pakajus ir paskui davė valgyt. Tai kaip valgo ji, tai kaip ryja, tai matyt.

Paskui kunigas atadavė jam pinigų: bačką varinių, bačką sidabrinių, bačką raudonųjų. Tai paskui atėjo ir tas senelis, ką sakė:

– Aikie in tą bažnyčią.

Tai paskui sako senelis:

– Tai kiba dabar dalysimėsi pusiau pinigų: varinių bačka liks tau, sidabrinių bačką pusiau pasidalysim, bačką raudonųjų pusiau pasidalysim.

Sako Strokas:

– Bus gerai.

Paskui kunigas nurašė pas jenarolą. Tai atrašė in kunigą atgal jena-rolas ir paskui dovanojo du dvaru.

Tai paskui sako senelis:

– Ar čysta tavo merga?

Tai paskui senelis kaip pūkštelė, ir trūko. Paskui da išlėkė penki juodieji. Tai paskui kaip pūkštelė, tai paskui ir vėl susičiaupė. Ir senelis liepė ženytis su tai merga. Tai paskui apsiženijo jiedu ir paskui atadavė pinigų ir išėjo in savo dvarą, ką davanojo jenarolas. Ir nuvėjo, ir gyveno, gyveno. Ir atėjo tokis senelis, ir nusišnekėjo tas senelis. Pasakoja:

– Aš turėjau vieną sūnų – ir tą patį išvariau in svieta vandravot. Aš sakiau, kad pareis. Ir atėjo sūnus ir sako:

– Aš tavo, tėveli, sūnus!

Ir gyveno. Ir pabaigta pasaka.

(Geležinių k., Padovinio vls., M[a]r[i]j[ampolės] [apskr.].

Užrašė Žiugžda Pijušas, 1906 m.)

P₂₈

Kitąsyk, labai seniai, gyveno vienas žmogus. Jis turėjo du sūnu. Vienas labai buvo darbštus, o antras, jaunesnis, nieku neužsiimdavo, tik sėdėdavo, gulėdavo ir kūną augino. Tėvas jam sakydavo:

– Kas bus iš tavęs? Anas brolis darbinykas, viską moka, o tu nieko nemoki. Kuom užpelnysi sau duoną?

O anas nieko nešnekėdavo, tik tiek, kur jis galėtų baimę atrastie. Kaip jis vis tik teip, būdavo, šneka, tėvas nežinojo, nė ką su juom pradėtie, nė kur jį padėtie. Ale sykį atėjo viens tarnas bažnyčios. Apsakė tėvas jam savo bėdą su sūnum. O anas sako:

– Tegu jis aina su manim: aš jam baimės duosu!

Patiko sūnui, kad baimės gaus, nuė su juo. Naktį pakilęs sako tam sūnui:

– Aik tu pazvanyt.

O pats apsidengė balta pala, pirma nuėjęs kopėčiom užsilipo aukštai. Atėjo tas sūnus varpuot, pamatė, kad kas baltas tupi aukštai. Sako:

– Ko tu ten tupi, ar nori, kad aš tave numesčia?

Tuo kopėčiom aukštyt, pagriebęs numetė kaip krepšį. Anas puldams koją nusilaužė ir dejuoja kampe varpnyčios.

Paskambinęs atėjo in stubą, klausia pati:

– Kažin, kur mano vyras: išė ir neateina!

Sako:

– Aš vieną numečiau nuo kopėčių su balta pala, mažu tavo vyras?

Toj pati nuėjęs rado kampe gulintį su nulaužta koją. Atėjus pasakė tėvui, sako:

– Kaip gerą parsivedė baimę duot, sūnus jį numetė ir išlaužė koją!

Tėvas mato, kad jau jis užaugo labai drūtas. Pasišaukęs sako jam:

– Te tau 50 dorelių dalies, ir aik tu, kur tave akys neša, nesisakyk, kad tu mano sūnus.

Paėmęs tuos pinigų, insidėjo in kišenių ir iškeliau kalbėdams:

– Kad man nors baimės duotų!

Atėjo in karčemą ir vis teip kalba:

– Kad kas nors atsirastų, kad man duotų baimės!

Tas šinkorius sako jam:

– Aš žinau vieną vietą, kad tu gali baimės gaut!

O pati to šinkoriaus sako:

– Ką tu šneki, jau ten ne viens galą gavo! Gaila jo jaunystės...

O tas sūnus išgirdęs sako jai:

– Tu tik nedrausk, tik tegu jis man parodo! Da aš, jei baimę rasu, tai duosu 50 dorelių.

Ten netoli buvo karaliaus dvaras užkeiktas. Tame dvare nieks negalėjo būti. O jei kas atsirastų, o tame dvare galėtų išbūt tris naktis, tai karalius duotų savo dukterį ir visus turtus jo. Tas sūnus, keleivis, sako:

– Aš išbūsu, kad tik karalius man leistų ten.

Teip tas šinkorius tuo davė žinią karaliui, kad atsirado toks keleivis, ką ketina išbūt tris naktis tenai. Karalius tuo jam tai viską pažadėjo ir sako:

– Gali ait ir mėgyt būt!

O jis vis tik šneka:

– Kad aš nors kur galėčia dėl savęs baimę rastie!

Sako keleivis karaliui:

– Duokit, kad man nuneštų tenai šurbštoką, malkų ir ugnies!

Tuo ten tai viską nunešė. Jis vakare nuvėjęs susikūrė ugnį ir sėdi. Klausio, kad katės kaukia, sako:

– Ko kniaukiat, aikit šę susišilt!

Tuo iš kampų atėjo dvi juodos katės, atsitūpė iš abiejų šonų jo, ir, sako, piktomis ugniškomis akimis pradėjo piktai žiūrėti an jo. O kada jau susišilo, sako katės:

– Prietel, ar mažu aisim kaziruot?

– Kodėl ne, ale parodykit kojas, ar jūs ne per ilgi nagai prie kaziravimo.

O kad paėmė tų kačių kojas, ir sako:

– O, su tokiais nagais negali kaziruot: per ilgi, reik nupjaut.

– Na, tai nupjauk!

Sako:

– Teip negalu, ba mą gerai nelaikysit: tai reik inšrubuot kojas, o paskui kirpt!

Jis tuo tų kačių kojas inšrubau, pasiėmė lazda geležinę, kaip ėmė mušt! Tol mušė, iki užmušė. Kad jau užmušė, išmetė per langą in prūdą. Po tam jau jis vėl norėjo atsisėst prie ugnies, ale susyk kaip šoko iš visų kampų juodos katės, juodi šunes su lenciūgais! Ir šoko an jo teip smarkiai, ka jis neturėjo nė kur pasidėti. Mato, kad jau jam ais blogai, tai jis, pagriebęs tą šurbštoką, kaip ėmė duot! Kiek su juom užmušė, o kitus sugavęs, sušrubavęs užmušė ir išmetė per langą in prūdą.

Apsidirbęs vėl nuvėjęs atsisėdo pas ugnį ir šildosi. Ale teip užsimanė jis miego, kad negali išsilaikyt. Ale žiūri, kad šalia stovi lova graži paklota. Sako:

– Ana, nė nemačiau: šita lova kaip sykį bus man atsigult!

Jis ka tik atsigulė, da nespėjo užsimerkt, teip ta lova ir pradėjo ji visur nešiot, mėtyt. O jis sako:

– Tai dailiai supi, ar negalėtum da geriau?

Teip ir pradėjo kaip su šešetu važinėti, kilnot ji ir aukštyn, ir žemyn. O an galo apsivožė lova aukštyn kojom ir pradėjo ji slogyt: rodos, kad kalnas užgulė. Jis pirma ištraukė paduškas, o paskui ir pats išlindo ir sako:

– Gana mą gulėti, tegu supasi, kas nor, atsigulęs!

Jis atsigulė prie ugnies ir permiegojo visą naktį. Anryt atėjo karalius pažiūrėt, rado jį gulint ant žemės, sako:

– Gaila to žmogaus: jau jį velniai nusmaugė!

O jis, kaip tik išgirdo šnektą, tuo stojo nuo žemės. O karalius klausia:

– O ką, kaip ėjos?

Sako:

– Čia nieko pikto dėl manęs nebuvo!

Ir vėl jis šneka:

– Kad nors kur galėčia baimę rastie!

Atėjęs pas tą šinkorių, per dieną buvo, o vakare vėl nuvėjo in tą dvarą. Tuo, kaip tik nuvėjo, pakilo riksmas, baldesys. Ir klauso: jam an kojų per kaminą inpuolė pusė žmogaus. O jis sako, sėdėdams prie ugnies:

– Mesk kitą pusę, da šitos bus mažai!

Tuo pakilo šturmas, išgirdo kirtimą kirvio, o tuo inpuolė kita pusė žmogaus. Sako:

– Gerai, jau dabar inmetei visą! Aš biškį ugnį inkursiu, galėsi pasišildyt!

Ir tuo tos pusės suaugo in krūvą. Kaip tik sugijo, jis žiūri, kad an jo suolo sėdi baisi baidyklė. Sako jis:

– Ne an savo pataikei atsisėst!

Kaip davė kumščia in krūtinę – tas nusivertė. Sako:

– Čia mano suolelis, tu an savo atsisėsk!

Ir pats atsisėdo. Toliau pripuolė daugiau žmonių, visaip jį baidė, bet jis jų vis atsigynė. Gaidys užgiedo, ir viskas prapuolė, o jis atsigulęs pakajingai pramiego per naktį.

Iš ryto atėjo karalius, o pamatęs, kad jis gyvas, klausė:

– Kaip tau šią naktį ėjosi?

Sako:

– Vėl biskį pasibovijau.

– Na, ar tu nebijojai?

Sako:

– Aš jokios baimės čia nemačiau!

Trečią naktį nuvėjęs atsisėdo ant savo suolelio ir mislia:

– Kaip čia galėčia aš tą baimę pamatyt?

Ale susyk pakilo vėtra, ir atėjo baisi baidyklė. O tai buvo toks senis su balta barzda.

– O, – sako, – tu šioks ir toks, aš tau dabar parodysu, kas tai yra baimė!

– Nesiskubink taip greit, paspėsi! Tu misli, kad tu drūtesnis už mane? – pratarė tas keliaunynkas.

Sako tas senis:

– Kad tu drūtesnis, tai ašim vieką pamėgyt!

Tuo senis nuvedė jį per tokias volas in tokią kalvę. Paėmė tas senis tokį didelį priekalą, inmušė in žemę, paskui nuvedė jį pas kitą:

– Na, dabar, – sako, – mesk tu!

O tas senis tupi an kulbės, pasidėjęs barzdą an priekalo. Tas keleivis, paėmęs kirvį, kaip režė in priekalą! Priekalą inskėlė ir to diedo barzdą inmušė in priekalą. Paskui pasiėmė geležinę lazdą, tai kad jis ėmė jam duot! O tas senis prašytis:

– Aš, – sako, – daugiau čia jau neateisu vaidytis, aš tau parodysu didžius skarbus!

Tuo nusivedė toli po žeme, parodė tris krūvas aukso, sakydams:

– Vieną atiduok, išdalyk neturtingiems, kitą atiduok karaliui, o trečia tau. Aš esu tėvas karaliaus. Per tuos pinigus aš vietos negaunu. Dabar, kaip tau juos atidaviau, tai jau rasu vietą ir čia daugiau nepareisu.

Tas senis jam iš akių prapuolė, o jis, ka tik atitiko kelią prie ugnies, ir su pakajum jau miegojo iki šviesai.

Anryt karalius atėjęs rado jį gyvą.

– Na ką, – sako, – kaip ėjos šianakt?

Sako:

– Nieko! Atėjo toks senis, parodė daugybę aukso po žeme ir išeidams pasakė, kad jau daugiau neateis.

Išėmė iš po žemės tuos pinigus, vieną dalį atidavė neturtėliam, kitą davė karaliui, o vieną pasiliko sau. Tada karalius, kad išgelbė dvarą nuo piktų dvasių, apženiijo jį su savo dukteria ir pavedė jam rėdus karalystės.

(Puniškio Kazio, Ožka[baliai], Bas[anavičius] V., 1905 m.)

P₃₀

Viename kaime gyveno ūkininkas. Jis turėjo du sūnus. Vienas nieko, o nieko nebijojo. Vieną sykį jis išėjo į girią. Pas tą kelią, kuriuo jis turėjo pareiti, buvo kapinės. Jis girioj pasivėlino, o jo brolis norėjo pergąsdyti. Jis nuėjo ant kapinių, apsisiautė su balta paklode ir laukė ano pareinančio. Tas parėjo. Šis išėjo iš kapinių ir eina prie jo.

– Kas tu?

Šis tyli.

– Na, sakyk, ba aš su nešnekančiu nenoriu šnekėti.

Tas jam nieko neatsakė, tai jis jam išmušė, išmušė kailį ir parėjo namo. Šis parėjęs pasiskundė tėvui. Tėvas jį išvarė iš namų ir tarė:

– Eik tu sau baimės ieškoti.

Dabar jis eina, eina, nuėjo pas vieną poną ir prašosi į nakvynę. Tas ponas klausė:

– Kas tu do viens?

– Tai aš einu baimės ieškoti: mane brolis gąsdino, aš jį sumušiau, tai jis mane iš namų išvarė.

– Ar žinai ką: šičia netoli yra kits mano dvaras, tai tu tę gali eiti gulėt. Aš tau duosiu mėsos, tu galėsi virtis valgyt, duosiu tau šnapso, ir tę nieko, o nieko nėra.

– Na, gerai!

Jis nuėjo į tą dvarą, jam tę nuvežė mėsos, dvi bačkeles šnapso... Jis tę sau verdasi valgyt ir išgirdo balsą:

– Pulsiu, pulsiau!

Jis tarė:

– Nepulk, mą puodą pripaškundysi!

– Pulsiu, pulsiau!

– Na, pulk, aš tau paveliju, ale aš da puodą atsimsiu.

Tas atsėmė: įpuolė tik liemuo be kojų, ale barzda labai ilga, akys žiba. Jis jį paėmęs už barzdos numetė į šalį, užkabino puodą ir vėl verda. Po valandai vėl išgirdo balsą kamine:

– Pulsiu, pulsiau!

– Nepulk! mą puodą pripaškundysi.

– Pulsiu, pulsiau!

– Na, pulk, ale aš da puodą atsimsiu!

Jis atsėmė... Tik šmaukšt išmuko į tą kuknią žmogaus kojos. Jis tas kojas numetė į šalį ir vėl verda. Paskui tos kojos susivienijo su liemeniu. Jis išvirė tą savo valgį, žiūri į tą ilgabarzdį ir tarė:

– Dabar reikia šildyt vandens ir plikyt tavo barzdą, ba tu mą visai nedailus.

Tas jį perprašė, ir šits jau jam barzdą neplikino. Jis ėmė valgyt ir tą ilgabarzdį vadina valgyt. Šits nėjo, tik su akim dėbčioja. Paskui, kada jis visai baigė valgyt, šis prašė jo, kad jam duotų.

– Aha, pirma tai neėmei, o dabar eik sau!

Paskui jis ėmė gert šnapšą. Siūlė ir tam ilgabarzdžiui, ale šis tik su akim dėbčiojo. Paskui, kada šis baigė gert, tik liko keli gurkšniai, ilgabarzdis vėl jo prašo, kad jam duotų.

– Kad pirma neėmei, tai dabar negausi!

Paskui juodu susemė terp savęs, ale šis jį užlaužė. Tai tas ilgabarzdis tarė:

– Kai tu mane įveikei, tai dabar mane perlaikyk per naktį: tai tu mane išvalnysi dėl to, kad mane nukirto ir užkeikė, kad aš negyvas būčia. O kad tu mane perlaikysi, tai čia tie kelmai, kurie buvo mano slūgos, o paversti į kelmus, vėl stosis teip, kaip ir pirma buvo.

Tas jį perlaikė. Tam dvare prapuolė užkeikims, visi teip dirbo, kaip pirma, tai ilgabarzdis stojosi ponu. Jis atsisveikino su tuo ponu ir parėjo pas tėvą. Tę jis gražiai gyveno ir iki smerčiui nematė baimės.

Galas.

[*Marijampolės apskritis.*]

P₃₁

Buvo toks vokietytis su pačia. Jiedu turėjo sūnų, ale tas jų sūnus teip dykai užaugo, kad jau su juom tėvai rodos neranda: visai neklauso, ir nieko negali su juom daryt. Atidavė jį kunigužiui, kad jį pamokintų ir duotų jam baimę: jau jis būna pas kunigužį. Ale tas kunigužis vieną vakarą sako tam vaikui, paduodams jam uzboną:

– Eik, parnešk man alaus.

O mergą apvilko baltais marškiniais, sako:

– Eik tu jį pagąsdint. Eina su alum namon – patiko tą mergą. Tai kaip davė su uzbonu į galvą, uzbonas sutrūko, tik ausis jam rankoj liko. Parėjo namon:

– O ką, ar parnešei?

– O kaip parneši? Patikau velnią, daviau uzbonu į galvą – uzbonas sutrūko, alus pasiliejo.

Dabar tas kunigas mato, kad jis nieko nebijo, sako jam:

– Eisi šianakt ana į tą koplyčią ant sargybos.

– Gerai, galėsiu eiti, ale man turėsi duoti vieną kėdę atsisėst, kaziras ir stuopą degtinės.

Tuojaus, viską tai gavęs, nuėjo ir sėdi. Kaip tik pritemė, su urmu pakilo viesula – ateina velnias pas jį:

– N'o ko tu čion sėdi?

– Sėdžiu, kad mane čion pastatė ant sargybos.

Paskui sako:

– N'o ką, rasi eitum kaziruot?

Velnias:

– Galėsiva.

Susėdo kaziruot – geria tą degtinę ir žaidžia, tas vaikinys tą velnią vis įveikia. Gaidys užgiedojo – prapuolė jam tas velnias iš akių. Kitą naktį vėl jį siunčia tas kunigužis, sako:

– Eit eisiu, ale duosi dar vieną kėdę, dvi stuopi degtinės, nes šiąnakt jau, rasi, ateis du velniu.

Nuėjęs sėdi jau. Atėjo pas jį du velniu, vėl ėmė tą degtinę lakti ir kaziruot iš pinigų, ale tas vaikinys vėl abudu įveikė – velniai pinigų netur! Iš ryto parėjo namon, kunigužis klausia:

– N'o ką, kas ten šiąnakt buvo?

– N'o kas ten bus? Jau su dviem velniais šiąnakt žaidžiau, ale jie pinigų netur.

Sako tas kunigužis:

– Eik dar trečią naktį tenai.

– Galėsiu eit, ale tu man duosi tris stuopas degtinės, dar vieną kėdę, naujas kortas ir dziegorėlį.

Vakare viską gavo, nuėjęs sėdi, laukia. Ateina su baisia vėtra jau trys velniai: ėmė jie tą degtinę maukt, kaziruot – išgėrė tas tris stuopas arielkos. Pažiūrėjo į dziegorėlį, kad jau baigiasi dvylikta adyna, tas vaikinys ėmė visiems trim velniam ir nutraukė kepures.

– Dabar, – sako, – tu užmokėk už tris naktis, ką pralaimėjai, o tu už dvi, o tu už vieną.

Tas, katras žaidė tris naktis, sako:

– Čion sklepe yra mano katilas raudonųjų, tai eik – pasiimk.

– O kam aš eisiu imt, eik tu man atnešk čion, tai atiduosiu kepurę.

Tas velniukas tuojaus išnešė ant viršaus tą katilą ir jam papylė krūvą. O tas, kur dvi naktis žaidė, sako:

– Aš pinigų neturiu, aš tau duosiu tokią mašną, kad iš jos gali imt pinigų, kiek nori, o kaip tik uždarysi – ir vėl pilna, ir vėl gali imti.

Atidavė jam tą mašną, atidavė ir jis jam kepurę. O tas, katras vieną naktį žaidė, sako:

– Aš ir pinigų neturiu, aš tau duosiu tokį kaulelį, kad su tuom kauleliu gali ir ledakoją atsigint.

Davė jam tą kaulelį, atsiėmė kepurę – ir visi iš akių prapuolė. Ant rytojaus nugabeno tuos pinigus pas tėvus, paliko, o pats išėjo į svieta. Ėjo, ėjo – priėjo girią. Jam beeinant per girią sutemė, žiūri – matyt girioj aukštas kalnas, o tam kalne – žiburys. Atėjo pas tą kalną, rado duris, įėjo į vidurį – karališki pakajai ir daugybė jų. Perėjo visus – nieko nūr, tik vienam dideliame pakajuj rado sėdint paną. Toj pana visa pajuodus. Sako toj pana jam:

– Ko tu čion atėjai? Jau dabar kaip susirinks velniai, tai tave užsmaugs.

– Aš jų nebijau.

Toj pana:

– Jei tu jų nebijai, tai tu mane jeigu galėsi atgint nuo jų, nuo šokio per tris naktis, tai iškils šita karalystė į viršų, o jei ne, tai ir tu pats galą gausi.

Jau atėjo vakaras, prisirinko muzikantų ir visokių velnių – tuojaus ėmė žaisti. Tas vaikinai, paėmęs tą mergą, pašokino ją biskį, atsisėdo ant suolo, sėdi, o tie velniai ją nor šokint, ale kaip tik jie nor ją imt, tas vaikinai su tuom kauleliu pamosuoja, ir velnių tuojaus nūr. Vieną naktį atgynė jau tą paną, o tos panos jau pabalo galva. Sako toj pana:

– Kad šitą naktį atgynei, antrąnakt jau laikykis geriaus, nes jų šianakt bus daugiaus.

Antrą naktį jau atėjo daugiaus muzikantų, ir daugiaus tų velnių-palaikių susirinko, vėl ėmė žaist ir šokt. Vaikinai vėl biskutį tą paną pašokino ir pasisodino ją jau ant savo kelių, o tie velniai vėl ją nor šokint, bet kaip tik ją nor imt, jis su tuom kauleliu pamaišo, ir tie tuojaus atstoja. Jau praėjo antra naktis, ir ta pana pabalo iki juostai.

– Na dabar, – sako, – kad tu jau mane apsaugojai dvi nakti, tai jau šitą paskutinę naktį kaip mane laikysi, tai ir kasas ant rankos apsisuk, nes jau šitą naktį dar jų atsivilks daugiaus.

Paskutinę naktį jau susirinko daugybės ledokų ir nor jau nuo jo tą mergą atimt. Jau jis visai neina nė šokt, tik sėdi ant suolo apsiglėbęs. Velniai kaip tik norėtų nuo jo griebt, tas su tuom kauleliu pamoja, o velniai tuojaus atsitraukia. Ir teip dirbosi iki gaidžių. Po gaidžių pana teip jau visa balta pasidarė, ir visa karalystė į viršų iškilo. O tas vaikinai su ta pana apsiženijo ir liko karalium ant tos žemės.

(J. Pencyla. Ožk[abalai].)

P₃₂

Buvo vienas labai turtingas ūkinykas. Iki penkiasdešimts metų neturėjo vaikų, ale sulaukė jis – gimė sūnus. Sulaukęs teip jisai sau sako:

– Keno vaikai tik užauga, tai girtuokliai, tai žmogžudžiai, kaip sueina į nedorus suėjimus. Aš tai savo vaiką augysiu uždaręs vieną, be žmonių, tai rasi bus geras.

Kaip tik atžindė motina tą vaiką, uždarė jį vieną į grintelę ir ką tik jam valgyt paduodavo ir apžiūrėdavo, o jis su joku žmogum negavo kalbėti. Ale kad jau užaugino iki 20 metų, tėvas jį paėmė į kluoną – liepė kult. Dar pakol iš gero noro, tai dar kelis syk lopterėjo su spragilu, o paskui jam nepratusiam mato, kad sunku, nenor jau kult. Tėvas jį versti, tas, matydamas, kad jam nelabai gerai kult, pagriebęs spragilą tik pokšt tėvui į galvą, ale dar visai neužmušė. Paskui tėvas neturi kur jį padėti. Atidavė jį kunigui, kad jį mokintų, sako:

– Duosiu aš tau, ką tu panorėsi, tik tu jį išmokink svietišką apsiėjimų.

Paliko jį pas kunigą. Tas kunigas pakol gražumu, tai jis klauso, o kaip tik piktumu – tai tuo užmuštų tą kunigą! Ale jau biskį pramokino tas kunigas, nusivedė jį į sklepą po bažnyčia, atidarinėjo grabus ir ant tokio žilo senio galvos pasidėjo tabakierką:

– Va, čion ženklas, kad žinotuva per šitą daiktą išeiti.

Ale apėjo visus kampus – išėjo, o tą tabakierką tyčioms paliko ant to negyvėlio galvos. Parėjo jiedu namon, ale kad jau atėjo devinta adyna, sako:

– Ar tu žinai ką? Aš ėmiau ir užmiršau ten, ant negyvėlio kaktos, tabakierką. Ar tu negalėtum nuėjęs parnešt – norėčiau tabokos pa-uostyti.

– Tai matai, koks tu užuomarša – ėmei ir palikai, tai dabar eik tamsoj parnešti...

Padavė jam raktus. Nuėjo į sklepą, atrado, parnešė. Kitą dieną nusi-vedė jį į tokias balas, į tokius karklynus. Sako kunigas:

– Kad dabar turėtuva peilį, tai pasipjautuva nors šluotų.

O jis:

– Tai matai, o ko nepasiėmei?

Ale jiedu parėjo namon, o kad jau sutemė, sako kunigas:

– Ar žinai ką? Rytoj bus svečių, o nėra nė jokios šluotos grindims išsišluot. Ar tu negalėtum nueit kokią papjaut?

– Tai matai, dieną nepasiėmė peilį, tai dabar eik naktyj...

O tas kunigas žinojo, kad tose balose vaidinasi. Padavė jis jam toki botagaitį, padavė peilį – tas nuėjo į tas balas. Ale jis kiek ten tų karklelių pasipjovė, žiūri – atvažiuoja veseilia pas jį. Jau tose balose pasidarė toki pakajai puikūs, kokių dar jis niekad nematė! Žaidžia, šoka, valgo, cigarus rūko, duoda ir jam rūkyt. Jis vieną įsidėjo į kišenių, tuojaus jam davė kitą cigarą. Ale ėmę du veselninku susipešė – ėmė vieną mušt, kad net kraujai ant sienų tiško! Mušamasis prašo to vaikino, kad gelbėtų; šis su tuom savo rimbeliu kad jau režė vienam per nugara, tai tik smala pasiliejo. Prapuolė tie pakajai su velniūkščiais, jis tik liko stovėt baloj su tuom biskiu karklų. Jau paskui, pamatęs viską, parėjo namon. Kunigas klausia:

– O ką, ar parnešei?

– Parnešiau, – sako, – ale kaip atvažiavo tokia veseilia, pasidarė baloje toki pakajai, žaidė ten, šoko, valgė, rūkė, davė ir man cigarų, dar ir tau vieną parnešiau.

– Ogi kad išima iš kišeniaus – tai katės šūdai susmirdė!...

– O ką, – sako, – ar nebijojai?

Sako: „Ne“, nes jis jokios baimės neturėjo, nežinojo, kas tai yra baimė. Tas kunigas, negaudamas su juom kitokios rodos, pašaukė tėvą – liepė atsiimt. Tas tėvas, atsiėmęs sūnų, netur vėl kur jį padėti. Nuvežė pas karalių, padavė į kariauną ant 25 metų ir susiderėjo po tam, kaip atbaigs tarnystą, duot jam vieną auksiną ant kelionės, kad jis turėtų su kuom namon pareiti. To karaliaus buvo tėvas numiręs, tai vis turėjo ten pas jo kapą leist ant sargybos dvylika žalnierių, o katrie tik nueidavo, jau nė viens nesugrįždavo, visi ten prapuldavo. Kaip jį pradėjo mokinti, tai, jei gražumu, tai mokinosi, o kaip tik piktumu – tai tuoj visus muša, nes labai drūtas buvo. Negauna su juom kitos rodos, sako:

– Reik jį varyt ten ant sargybos – tegul jis ten prapuola!

Ale ant nakties vienuolika, o jį dvyliktą nusiuntė ten pas kapą ant sargybos. Stovi jie ten. Naktyje tik išgirdo – atvažiuoja su viesula karietoje toks žilas senis. Atvažiavo pas tą vaikina, sako:

– Atsitrauk, reik važiuot.

Sako kareivis:

– Man nevalia tavęs čion leisti.

Sako:

– Leisk!

– Neleisiu! Nelįsk, – sako, – nes kardu galvą nuimsiu!

Ir teip jis ginčijosi, ginčijosi, atėjo gaidžiai – ir tik, viesulai pakilus, prapuolė senis. Ant rytojaus atėję rado visus gyvus, klausia pas anuos vienuolika:

– Kas tai yra, kad jūs visi gyvi?

Anie pasisakė, kad jie nieko nežina, tik tas vienas su tuomi seniu vaidijąsis. Ale džiaugiasi visi, kad jau pradėjo tie žalnieriai gyvi išlikti. Ant rytojaus siunčia vėl tą dvyliką ant sargybos. Atsistojo tas vaikinąs nuėjęs ant bromo. Naktyje vėl tik pakilo baisi viesula – atvažiuoja vėl karieta, o joje sėdi toks žilas senis. Sustojo, tuojaus eina visokios baisyiausios kirmėlės, visokios bjaurybės ant to žalnieriaus. Sako tas senis:

– Leisk, nes čion tave tuojaus šitos kirmėlės suės.

– Neleisiu, – sako, – man nevalia.

Ir vėl barėsi, barėsi su seniu. Užgiedojo gaidys – tik viesula pakilo, prapuolė. Ant rytojaus vėl rado visus. Trečią dieną vėl siunčia tą nabagą su vienuolika kitų ant sargybos pas tą karaliaus tėvo aukštą kapą.

– N'o ką daryt, – sako, – eisiu dar trečią naktį, rasi vėl gyvas išliksiu.

Nuėjęs vėl ten atsistojo, ale su sykiu tik iškilo vėtra, atvažiavo karieta su tuom žilu seniu, sako:

– Ar nė šiandien neleisi?

Sako:

– Ne.

Tai kaip užleido ant žalnieriaus karštį, kad, rodės, jau tuojaus gali sudegti. Tas žalnierius baimės jokios neturi, metė visas drapanas į žemę – stovi. Paskui užleido ant jo tokį didelį šaltį, kad teip šąla, rodos, kad tuojaus gali sušalti. Ale jam nieko nepadarė, atėjo gaidgystė, tai tik viesula pakilo – prapuolė, tik iš karietos metė tokią toblyčią, kurią jis paėmęs pastatė pas būdelę. Ant rytojaus atėjo pažiūrėt – rado visus gyvus. Papasakojo, kaip trečią naktį atsitiko ir kad rado toblyčią su parašu nabašninko karaliaus, ant katros buvo parašyta, kad jam duotų ant suėdimo kožną naktį po 12 žalnierių, o kaip pabaigs visus žalnierius, tai ir patį karalių. Kaip tik rado tokį navatną parašą, tuojaus davė žinią karaliui. Atvažiavo karalius, pamatė tą parašą savo tėvo, labai nudžiugo, kad jau nereiks daugiaus duoti vyrų ant mirties. Pašaukęs tą žalnierių, sako:

– Ką tu nori sau valgyk ir gerk už tai, kad tu mane nuo to išgelbėjai. Gana, – sako, – jau tau pas mane tarnavus, imk sau tu kiek nori pinigų, imk žirgų ir jok sau pas tėvą.

– Aš daugiau, – sako, – nenoriu, kaip mano tėvas suderėjo: duok man auksiną ant kelio, bus man gana.

Karalius norėtų daugiau duot, o jam daugiau nereik. Karalius dabar nieko su juomi negali padaryti. Parašė jis jam tokią popierą, padavė, kad kur tik jis eis, kur tik jos, kad jis gautų viską dykai gert ir valgyt. Padavė jam žirgą – išjojo. Ale jis bejodamas tą popierą sudraskė. Atjojo ant tokio didelio tilto – ima muitą: stovi du vyru pas tą tiltą – juos neleidžia pereiti, kad neturi pinigų. Perėjo jis, ale pamislijo – negerai jiems, kad jie negal pereiti, sako:

– Aš turiu du dešimtuku, reik už juos užmokėti.

Sugrįžęs užmokėjo jau visą auksiną. Joja jis dabar jau be jokio skatiko. O tie vyrai tai buvo šv. Petras ir Paulius. Šnekasi jiedu tarp savęs:

– Kad jis už mus užmokėjo visus pinigus, o dabar bus jam striuka be pinigų, duokiva mes jam auksiną, kad jis nuo jo neitų.

Užėjo jam už akių, pagarbino, sako:

– Kur joji?

Teip rodos, kad jie nieko nežino. Sako:

– Joju iš kariaunos. Turėjau auksiną, tai radau ant tilto stovint du vyru, neleido be muito, tai aš už juos užmokėjau tuos pinigus ir dabar nieko neturiu. Kasžin kaip dajosiu iki pas tėvą, jau dabar beveik valgyt noriu.

Sako:

– Mes tau duosim auksiną, ir pas tave vis bus auksinas.

Padėkavojęs pajojo toliaus. Atjojo pas karčemą, sustojo, paprašė, kad jam duotų už auksiną išgert ir užkąst, kiek ten išteko už tą auksiną. Tas karčemininkas jam padavė. Jis pasidrūtinęs biskį, ale čiupčia kišenių, kad jis vėl turi auksiną, sako:

– Duok už auksiną žirgui avių.

Avižos nebrangios buvo: įpylė į rindą visą kartį tam žirgui. Tą auksiną užmokėjęs, žiūri – kišeniuje kitas, sako:

– Duok už auksiną arielkos.

Karčemininkas pastatė ant stalo visą gorčių. Tą išgėręs tuojaus kitą – auksinai nepasibaigia! Atėjo muzikantai, tie žaidžia, geria: tą išgeria, tai tuojaus kitą pastato. Atėjo iš kaimo žmoniu – tie pradėjo gert, atėjo gaspadinės ir mergos – visi geria ir šoka. Už dyka gauna gėrimo – visai neina namo nė viens. Begerdami, bešokdami ir pradėjo visokius nusidėjimus pildyti. Šnekasi tarp savęs šv. Petras su Paulium, sako:

– Negerai padarėm, ką mes jam davėm tokį auksiną: pažiūrėk, kiek jie griekų pridirbo. Eisim mes nuo jo atimt tą auksiną.

Atėjo į karčemą, pagarbino, papoteriavo teip, kaip priprasti ubagai – tas tuojaus išsiėmęs padavė ubagai auksiną. Kaip tik atidavė tą auksiną, tie išėjo, o jis vėl geria. Ingėrė daug ant skolos toje karčemoj, ale kad jau čiupteria į kišenių, jau to auksino nėra, netur jau kuom užmokėti. Liko jau ir žirgas už arielką, o karčemininkas jau daugiaus neduoda. Jau užsimanė ir valgyt, sako:

– Kas dabar bus, jau nėra su kuom misti.

Sako pats sau:

– Reik jau eit iš čion.

Išėjo. Ale šnekasi vėl tarp savęs šv. Petras su Paulium, sako:

– Negerai padarėm, atėmėm nuo jo auksiną: jis gal badu numirti.

Sako:

– Eisim pas jį, pasakysim jam akmens vardą ir medžio.

Užbėgo jam už akių, pasakė jam vardą akmens ir medžio. Eina jis į girią, beeidams sutiko velnią stovint ant akmens, sako:

– Pasirašyk tu man, aš tau duosiu maišą pinigų.

Sako:

– Kad aš nemoku rašyt.

Velnias sako:

– Mažiuką pirštą įpjauk biskį ir man čion ant karnos parašysi, ir bus gerai.

– Ale aš tau pasirašysiu, tik parodyk tu man pinigų.

Tas velnias tą akmenį atvertė, ištraukė maišą pinigų. Sako tam akmeniui tas žalnierius:

– Laikyk tą velnią, iki aš sugrįšiu.

Tas akmuo tik capt tą velnią už kojų ir laiko, o tas tą maišą užsidėjęs velka vėl į karčemą. Atvilkęs sako:

– Na, matai, aš tau skolą atnešiau.

Pasidėjo maišą karčemoje, kampe už stalo – ir vėl gert, vėl maukt! Tuojaus vėl susirinko iš kaimo žmonių – gėrė, gėrė, pragėrė tą visą pinigų maišą! Tą maišą pabaigęs, atėjo pas tą velniuką, sako:

– Duok tu man dar kitą maišą pinigų, tai aš tave paleisiu.

Sako:

– Aš tau duosiu, ale jau mane paleisk: jau du metu, kaip tu čion mane slogini. Jau aš čion per teip ilgą laiką gana įvargau šitam akmenyj.

Padavė jam kitą maišelį pinigų, šis sako:

– Palauk dar biskutį – nešiu aš tuos pinigus, užmokėsiu skolą, kiek pragėriau, o paskui atėjęs tave paleisiu.

Atsigabeno vėl tuos pinigus į karčėmą, susivadinęs visokius žmones, žmonas, vaikus ir merginas, ėmė vėl gert, gert ir visokias paleistuvystas varinėti – pragėrė antrą maišą pinigų, o pabaigęs vėl eina pas tą velnią. Sako:

– Duok tu man dar vieną maišelį aukso, tai aš tave paleisiu.

Tam velniui nusibodo bestovinti tame akmenyje. Išėmęs iš po akmens maišelį pinigų padavė jam, o tas žmogus sako jam:

– Aš turiu ausį nupjaut, kad aš tave pažinčiau.

Nupjovęs tam velniui ausį, paleido, o tas velniapalaikis, nežiūrėdamas nė parašo, iš džiaugsmo, kad paleistas, nudūmė savo keliu. O tas žmogus su pinigais vėl į karčėmą! Dar nepragėrus nė pusės maišelio – šnekasi šv. Petras su Pauliumi, sako:

– Jau prisigriešijo, gana: eime, o vesim jau jį į peklą.

Atėję paėmė jį, nuvedė į peklą. Ale kaip tik pamatė tas beausis, sako kitiems velniam:

– Su šituom bus negerai: ką jis nor, tai gal jis padaryt. Pasakė akmeniui, tas akmuo prasižiojo, capt – ir laikė mane per kiek metų...

Sako tas žmogus:

– Na, dabar traukitės jūs iš čion, man čion reiks bažnyčią statyt.

O žinoma: kad pekloje bus bažnyčia, tai velniam jau ne buvimas! Sako Petras į Paulių:

– Bus negerai: pekla yra sutverta nuo amžių, o kad jis ten bažnyčią pastatys, tai tur paiti pekla, arba kur ant kitos vietos turėsime ją taisyti... Eisim, – sako, – o mes jį išvesim iš ten, o jau leisim į dangų.

Atėję jį išvedė, nuvedė į dangų, ir jis pasiliko laimingas.

(Lud. Baronas iš Bartninkų.)